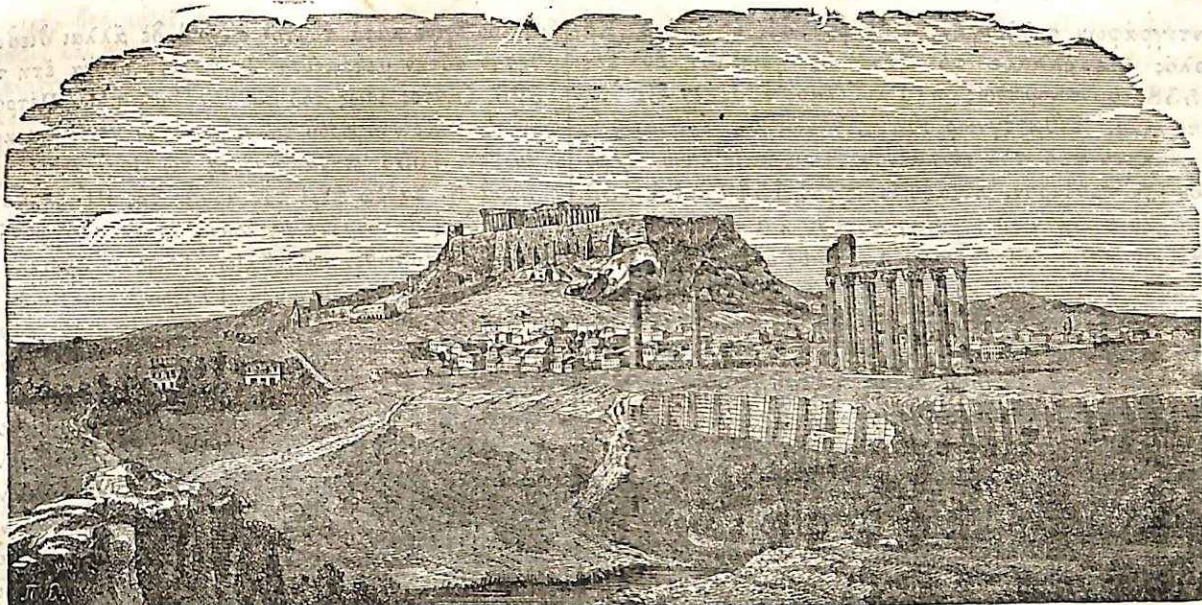

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 204.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΛΥΖΩΝΙΟΣ.

Ἀριστε φίλοι!

Ἀντίτυπὸν τι σπάνιον Εὐαγγελίου, τοῦ ἐν Βενε-
τία ποτὲ ὑπὸ Ἑμμανουὴλ Γλυζωνίου ἐκδοθέντος,
τὸ ὁποῖον ἔτυχε κατ' αὐτὰς εἰς χεῖράς μου, μὲ ἔδω-
κεν ἀφορμὴν νὰ ἐξετάσω πρὸς ὀλίγον ἐάν περὶ τοῦ
λογίου τούτου Ἕλληνας, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὴν
ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα, εὗρισκοντο περαιτέρω εἰδή-
σεις τινὲς οἰαιδήποτε, καὶ ἐάν ἄλλα, καὶ ποῖα παρὰ
τὸ Εὐαγγέλιον ὑπ' αὐτοῦ ἐξεδόθησαν ἢ καὶ ἰδίως
συνεγράφησαν. Τὸ ἐκ τῶν ἐξετάσεών μου προκύψαν,
ἂν καὶ ἱκανὸν ὅπως οὖν ὡς πρὸ τὸ δεύτερον, ἐστάθη
πολλὰ μικρὸν πρὸς ὅσον τὰς βιωτικὰς αὐτοῦ ἀπέ-
βλεπε περιστάσεις· ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχη, δὲν λείπω
μολαταῦτα νὰ κοινολογήσω αὐτὰ πρὸς τὴν σὴν λο-
γιότητα, ἥτις, καλῶς γνωρίζω πόσον καὶ τὸν λε-
πτότατον περὶ τούτων ἐκτιμᾷ ἔρανον ὅταν συμ-
βάλλῃ εἰς ποῖαν τινα ἐπαύξησιν τῆς ἱστορίας τῶν
νεωτερικῶν μας γραμμῶν.

Ἦτο λοιπὸν ὁ Γλυζώνιος τὴν πατρίδα Χίος,
ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ τοῦτο προγραφόμενος « Μχουή-
λος Γλυζώνιος ὁ ἐκ Χίου » ἐν ἐπιστολῇ τοῖς ἐντυ-
ξομένοις, τὴν ὁποίαν προτάσσει εἰς τὸ περὶ ἀριθμη-
τικῆς αὐτοῦ συνταγματικῆς δεικνύεται δὲ ἐκ διαφόρων
τῶν παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντων ὅτι καὶ τὸν πλεῖστον
τοῦ βίου διήνυσεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, μάλιστα εἰς

τὴν Βενετίαν, ὅπου καὶ μετέστη τῶν ζώντων εἰς
βαθὺ γῆρας προχωρημένος. Ἀλλ' εἰς ποῖαν ἐποχὴν
νὰ ἐπέρασεν εἰς τὰ Ἑσπέρια ἐκ τῆς πατρίδος του,
κατὰ τὴν ὥραν δὲν εἰμπορῶ τοῦτο νὰ συνάξω παρὰ
μόνον ἀπ' ὀλίγα τινὰ τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκω εἰς
τὴν περὶ τῶν ἐν Βενετίᾳ μετοίκων Ἑλλήνων ἀξιό-
λογον διατριβὴν τὴν ἐν Βενετίᾳ παρ' ἐλλογίμου
ἀνδρός, τοῦ ὁμογενοῦς μας Ἰωάννου Βελοῦδου, ἐκδο-
θεῖσαν (G. Veludo sulla colonia Greca Orien-
tale stabilita in Venezia 1847). Εἰς αὐτὴν φέ-
ρονται τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Γλυζωνίου, ἐνθα περὶ τῆς
Βιβλιοθήκης ὁ λόγος, τὴν ὁποίαν εἶχαν ἀρχίσῃ νὰ
συστήσωσιν οἱ ἐν Βενετίᾳ ἀποικισθέντες Ἕλληνες.
« Οἱ ἐν Βενετίᾳ Ἕλληνες, λέγει ὁ Κ. Βελοῦδος,
εἶχαν καὶ Βιβλιοθήκην, ἥτις ἀρχὴν ἔλαβε κατὰ
τὸ 1597, ὅτε ἀπέκτησε πολλὰ βιβλία Ἑλληνι-
κά τε καὶ Λατινικά ἀνήκοντα ποτὲ εἰς Ἑμμα-
νουὴλ Γλυζώνιον, τὸν Χίον, ἄνδρα λόγιον, ὅστις
εἶχεν ἐπιφορτισθῇ ὑπὸ Καρόλου τοῦ Ἰσπανίως ἵνα
συλλέξῃ Ἑλληνικά ἀντίγραφα τὰ ὁποῖα ἀφῆθη-
σαν ὑπ' αὐτοῦ ἔπειτα τὸ 1596 ὅπως παραδοθῶ-
σιν εἰς τὸν διάδοχον Φίλιππον, ὡς εἰς τὴν δια-
θήκην αὐτοῦ φαίνεται τὴν ἐν ἔτει 1596 Σεπτεμ-
βρίου 11. » Τὰ περὶ τοῦ ἀνδρός λεγόμενα ταῦ-
τα ἔχοντα τὸ κύρος καὶ τὴν μαρτυρίαν, ὡς βλέ-
πομεν, ἐκ τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τρία τινα μᾶς δι-
δάσκει νὰ γνωρίσωμεν, πρῶτον ὅτι ὁ Γλυζώνιος, τῶν
παιδευμένων ὑπάρχων εἰς καὶ αὐτὸς Ἕλληνας
βιβλία τοῦ τότε καιροῦ, ἔγινεν ἐκ τούτου γνωστὸς
εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, καὶ ὡς τοιοῦτος παρ' αὐτοῦ
ἐπιφορτίσθη τὴν λεγομένην ταύτην τῶν Ἑλλ...

καὶ ἐπιδιορθώσῃ Γρηγόριον τοῦ Μαλαζοῦ, ἔπει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας ἀφ' ἑ. » Πληροφοροῦμαι περὶ τῶν ἐκ τούτων καὶ ὅτι Γρηγόριος ὁ Μαλαζός, τὸν ὁποῖον, εἰς τὴν περὶ χειρογράφων προηγηθεῖσαν ἐπιστολὴν ἐν τῇ τῶν αὐτοῦ περιγράφων ἡγήσαντο παντάπασιν, ἔζη ἐν Βενετία κατὰ τὰ μέσα τῆς 15 ἐκατονταετηρίδος, συγγενὴς πιθανῶς ὑπάρχων Ἐμμανουὴλ Μαλαζοῦ τοῦ συντάξαντος τὴν ἐν τῇ Τουρκοκρατικῇ εὐρισκομένην πατριαρχικὴν ἱστορίαν, καὶ τοῦ μικρόν πρότερον ἐν Βενετίᾳ διατρίψαντος Πρωτοπαπᾶ Νκυπλίου Νικολάου Μαλαζοῦ, τοῦ τοσαῦτα μελωδίσαντος ἄσκητα ἐκτεθειμένου τε καὶ ἀνέκδοτα ὡς εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην ἀνέφερα. Εἰδοποιούμεθα ὅμως ἀπὸ ἐπιστολῆς ἀφιερωτικῆς Γαβριὴλ Σαβήρου πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱερουσαλὴμ, προταγμένην εἰς τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Γλυζωνίου, ὅτι πολὺ αὕτη ὑπάρχει διαφέρουσα τῶν προηγηθεῖσων ἐκδόσεων τόσο κατὰ τὸ κάλλος τῶν στοιχείων καὶ τὴν ἀκριβὴ διορθώσιν, ὅσον, τὸ κυριώτερον μάλιστα, καθὼς εἰς αὐτὴν συνενόηται καὶ τὸ Εὐαγγελιστάριον, τὸ ὁποῖον συνηρμόσθη ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, ὡς μαθηματικὰς κατέχοντος γνώσεις, ἐπὶ τὸ τελειότερον καὶ μεθοδικώτερον. Ἀλλὰ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ὡς πολλὰ σπανίως τὴν σήμερον, καὶ σχεδὸν εἰς τόπον χειρογράφου λογιζομένης, μὲ ἀρέσκει νὰ ἐμβῶ καὶ εἰς λεπτομερεστέραν τινὰ περιγραφὴν.

Προσθέτεται εἰς αὐτὴν, ὡς τηλαυγὲς πρόσωπον, μεγαλοπρεπὴς τις καὶ παντοῖως ἐγκοσμούμενος πυλὼν, φέρων ἐν μέσῳ δι' ἐρυθρῶν τὴν ἐπιγραφὴν «Θεὸν καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον», ὑπὸ ταύτῃ δέ, τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος συμπαραστατομένην ἐκτερωθὲν ὑπὸ δύο τῶν Ἀποστόλων, Ἰακώβου, νομίζω, καὶ Πέτρου, κλειμένην ἐντὸς τετραγώνου, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸν γύρον ἀναγινώσκονται τὰ εὐαγγελικὰ λόγια. «ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.» Ὑπὸ τὸν βυθὸν τοῦ πυλῶνος σημειοῦται τὸ ἔτος «ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἧς. Εἰς τὸ ὅπισθεν τοῦ φύλλου κεῖται ἐπιστολὴ τοῦ Φιλαδέλφου Μητροπολίτου Γαβριὴλ Σαβήρου, ὅστις δι' αὐτῆς ἀφιερώνει τὸ τεῦχος πρὸς Ἱερουσαλὴμ τὸν Β', τὸν γνωστὸν ἐκεῖνον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς τὸν ὁποῖον ποτὲ ἔγραψαν ἀπὸ Τυβίγγης ὁ τε Μαρτίνος Κρούσιος καὶ ἕτεροι Γερμανοὶ Προτεστάνται Θεολόγοι ἀνακοινόντες εἰς αὐτὸν τὰ περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησιαστικῆς ἀναμορφώσεως διὰ τὸ ἐπίσημον ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἐπιστελλόντος καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἐπιστελλέται, ἔτι δὲ καὶ ὡς συνελοῦσαν εἰς ἱστορικὸν τῆς ἐκδόσεως τεκμήριον φέρω τὴν ἐπιστολὴν ἐνταῦθα ὀλόκληρον ἔχουσαν οὕτως.

«Τῷ παναγιωτάτῳ ἡμετέρῳ δεσπότῃ καὶ οἰκουμένικῳ Πατριάρχῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Ἱερουσαλὴμ Γαβριὴλ Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδέλφειας ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου καὶ ἔργα σωτηριῶδῃ.

»Εἰ καὶ πολλοί, παναγιώτατε δέσποτα, πολλὴν κατέβηλον φροντίδα βίβλους ὡς τὰ πολλὰ τῆς μεγάλης συντελούσης ἡμῖν πρὸς τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν φιλο-

σοφίας, καὶ τῆς ἀκραίφους ἡμῶν πίστεως, τῆς ὁντως, φημί, φιλοσοφίας, τῆς πρὸς τὸ ἄκρον ἐκεῖνο ἀγαθόν, οὗ ἕνεκα πάντα γίνεται καὶ πράττεται, παρασκευαζούσης ἀναλθεῖν, ἐκτυπῶσαι, ἀλλ' ὀλίγοι τῶν ῥηθέντων μεθ' ὧς εἶδε σπουδῆς καὶ προθυμίας τοῖς βιβλοῖς προσέσχον μηδενὸς ἄλλου φροντίζοντες ἢ τοῦ κέρδους καὶ τῆς τοῦ χρυσοῦ περιουσίας· καὶ ἦν ὁντως ἰδεῖν ἐντεθεῖν οὐ μόνον τὰ περὶ γραμματικῆς καὶ χαρακτικῆς τῶν στοιχείων οὐχ ἢ προσέτι διακείμενα, ἀλλὰ καὶ ῥημάτων καὶ συλλεγῶν καὶ ὀνομάτων ὑστερημένα τὰ πλεῖον τῶν βιβλίων, οὐπερ οὐ μόνον τοῖς γε νῦν ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰσέπειτα οὐ τὴν τυχοῦσαν προξενήσει ψυχικὴν βλάβην τε καὶ ζημίαν. Τούτων τοιγαροῦν οὕτως ἐχόντων ζήλω Θεῷ κινήσεις Ἐμμανουὴλ ὁ Γλυζωνίος, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα καλὸς κάγαθός, τῆς τε κυκλικῆς τῶν πασχάλων περιόδου καὶ τῆς ἀριθμητικῆς ἐμπείρου ἔχων ὡς τοῖς πολλοῖς δῆλον, καὶ μηδενὸς τῶν τῷ σῶμα πιεζόντων εἰς νῦν βλαβῶν ἢ ἐπὶ μέγα θεὸς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὡς τῶν ἀπάντων ἀναγκαϊότατον, καὶ καθάρισιν ζωῆς ἀπὸ τῆς ὑλικῆς ἀλογίας ἐμποιοῦν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα τηρεῖν ὡς οἷόν τε ἀμόλυντον ἐνδεικνύμενον, καὶ τὸ τῆς προτέρας ἔξεως εἶδος παρασκευάζον ἀπολαβεῖν, ἄριστα ἐκτετύπωκε, τῶν μὲν προτετυπωμένων πολὺ διάφορον οὐ μόνον τῷ ἀκριβῶς διορθῶσθαι καὶ παγκάλως ἔχειν τὰ τε σχήματα τῶν στοιχείων καὶ τὰς αὐτῶν γραμμάς, ἀλλὰ καὶ τῷ συνεῖναι αὐτῷ τὸ ἐπιστημονικῶς ὑπ' αὐτοῦ συναρμολογηθῆναι, ὅσον πάντας ἀμεθόδως συντεθεῖν Εὐαγγελιστάριον, ὅπερ ἀναγκαῖον πάντως τοῖς ἀπανταχοῦ, ὅσον κέντρον πρὸς κύκλον, καὶ ἄρκτος τοῖς πλέουσιν. Τοῦτον γοῦν τὸν πόνον καὶ τὴν εἰς φῶς ἦδη μεθοδικῶς ἐκδιδομένην διορθώσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, σοὶ τῷ νομίμως τοῦτο ἐμπιστευθέντι, ὑπὲρ αὐτοῦ (τε) τῷ νομίμως τοῦτο ἐμπιστευθέντι, ὑπὲρ αὐτοῦ (τε) καὶ τῆς ἡμῶν μικρὸς ἐκκλησίας μυρίους προσέλετο ῥήτων ὑπομείναντα καμάτους ἀναθεῖναι προεῖλετο ὃν γε δεχθεὶς ἀσμένως μᾶλλον δὲ τὴν εὐνοϊκῶς τε καὶ εὐπειθῶς ἔχουσαν ἡμῶν ἀπάντων βουλὴν καὶ προαίρεσιν πρὸς τὴν σὴν θεσπεσίαν καὶ σωφράτην ψυχὴν, ἥς ταῖς ἀγρύπνοις ἐρειδόμενοι δεήσεσι καὶ ψυχῇ, ἥς ταῖς ἀγρύπνοις ἐρειδόμενοι δεήσεσι καὶ ἄλλα ἐτοιμῶς ἔχομεν ἐκτυπῶσαι ἔς τε τὴν τοῦ γένους ἡμῶν ὄνησιν καὶ τῆς ἐκκλησίας δόξαν, τὰ πάντα σοὶ τῷ τῆς οἰκουμένης φωστῆρι, καὶ τῇ κορωνίδι τῶν Πατριαρχῶν δῆπουθεν χαριζόμενοι.

Ἐῤῥώσο ἀφ' ἧς.

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἄρχονται τὰ Εὐαγγέλια ἀκολουθοῦντα κατ' Εὐαγγελιστάς, εἰς καθ' ἕνα τῶν ὁποίων προσθέτεται· «Εὐρεῖς κατὰ τὰς τῶν κεφαλαίων τοῦ ὕψους» προσέτι δὲ ἕκ τε Σωφρονίου, καὶ τῆς Δωροθέου Τυρίων Ἐπισκόπου συνόψεως βίος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τέλους κατατάσσονται τὰ εἰς μνήμας ἁγίων καὶ τελεστὰς διαφόρους ἀναγινωσκόμενα Εὐαγγέλια. Εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα τὸ τεῦχος φέρει· «Τὸ παρὸν καὶ θεῖον (sic) Εὐαγγέλιον ἐξετυπώθη ἐν Βενετίᾳ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας παρὰ Φραγκίσκῳ τῶν Ἰουλιανῶν, συνδρομῇ, συνθέσει καὶ διορθώσει Ἐμμανουὴλ Γλυ-

ζωνίου, ἔπει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἧς.» Ἐμπαρόδῳ σημειῶν ὅτι οἱ ἐνταῦθα ὀνομαζόμενοι Ἰουλιανοὶ τυπογράφοι ἦσαν Ἰταλοὶ τὸ γένος, Βενετοὶ τὴν πατρίδα, οἱ τινες, ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων παῖς παρὰ πατρός διαδεχόμενος τὴν τέχνην, διαφόρους ἐξετύπωσαν καὶ ἡμετέρως βίβλους ἐν Βενετίᾳ μέχρι τῶν μέσων καὶ ἐπέκεινα τῆς 15' ἐκατονταετηρίδος· ὅθεν δὲ ἀμφιβάλλω ὅτι κατὰ παραδρομὴν βιβλία ἕνα τούτων Ἀνδρέαν Ἰουλιανόν, τὸν ὕστερον, ἐξέλαβεν ὡς Ἕλληνα Ἡπειρώτην, ἐλθόντα εἰς Βενετίαν ἐξ Ἰωαννίνων, ὁ ἡμέτερος Παπαδόπουλος ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν παρ' Ἑλλήνων τυπωθέντων βιβλίων (Μέρ. Α'. σελ. 4.)

Ἀκολουθοῦσι μετὰ τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου δύο προσέτι σελίδες, εἰς τὰς ὁποίας περιέχεται «Ἀναπλήρωσις εἰς τὸ καθημερῶσιον Εὐαγγέλιον πάντων τῶν ἐλλειπόντων λόγων τε καὶ λέξεων καὶ στίχων τῶν ἐν τοῖς τέσσαρσιν ἱεροῖς Εὐαγγελισταῖς.» Τὸν σκοπὸν δὲ τῆς ἀναπλήρωσεως διαδηλοῖ ἐν προλόγῳ ὁ Γλυζωνίος οὕτως· «Ἐπειδὴ τὴν τοῦ ὕψους τῶν Εὐαγγελιστῶν ἐξεδώκαμεν τάξιν ἐν τῷ παρόντι Εὐαγγελίῳ, διὰ τοι τοῦτο καὶ τὴν ὀλόκληρον πάντων τῶν κεφαλαίων ἀκολουθίαν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ, προσθεῖναι προηγήμεθα, ὡς ἂν ὁ βουλούμενος ταύτῃ ἵνα καὶ τετραεὺς ἀγγελίῳ χρῆσθαι δύναται, ἵνα μὴ τὸ ἐν μέσῳ τινῶν κεφαλαίων παραλειπόμενον διαβορυθῇ τὸν ἀναγινώσκοντα τὸ ὅλοτελές τοῦ Εὐαγγελίου τυχὸν καταζητοῦντα· ταύτῃ τοι μὴδ' ἐν τούτῳ τὴν πραγματείαν ἐλλιπῶς ἔχειν ἐάσαντες, καὶ τούτῳ παρεσημειώσαμεν, ἵνα διὰ πάντων ἐντελής γένῃται ἡ βίβλος· τίθεται δὲ ἀκολουθῶς τῶν δύο μετὰ κεφαλαίων τὸ παραλειπόμενον ὡς ἐνταῦθα ὁρᾶτε, καὶ πρῶτον τὸ κατὰ Ἰωάννην, καθεξῆς δὲ οἱ λοιποὶ τρεῖς.» Ἐπισυνάπτεται μετὰ τὴν ἀναπλήρωσιν καὶ πίναξ τυπογραφικῶν παροραμάτων, ὅσα παρενέπεσαν εἰς τὰ ὕψη καὶ εἰς τὸ Εὐαγγελιστάριον, τὸ ὁποῖον, ὡς συνυπάρχον μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐφανέρωσεν ἡ ἀνωτέρω πρὸς τὸν Πατριάρχην ἐπιστολὴ τοῦ Σαβήρου· κλείει δὲ τὰ πάντα ὁ ἐπίλογος τοῦ ἐκδότου οὗτος· «Ἡμεῖς μὲν, ὡ φιλόχριστοι, κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν τοῖς τύποις τὴν εὐρεσιν τοῦ ὕψους τῆς κατὰ τὰς τῶν κεφαλαίων τῶν Εὐαγγελιστῶν μετὰ τὸ ἐμπροσθεν Εὐαγγελιστάριον ἐκδεδώκαμεν, διὰ δὲ τὴν συμβῆσαν ἡμῖν ἀσθένειαν καὶ τὴν τῶν τυπογράφων ἀμελειαν τὰ ἄνω κείμενα πεπλημμελήθητι σφάλματα, ὧν περ ἡμεῖς μετὰ ταῦτα τὰ ἀναγκαϊότατα κατὰ τὸ δυνατόν διωρθώσαμεν. Ἐκλιπαροῦμεν δὲ πάντας τοὺς ὑπὲρ ἡμᾶς ἵνα τὸ σύνταγμα ἐξετάσῃ καὶ εἴ που τι σφαλερὸν εὕροιεν διορθώσωσιν, ἀνθρώπων γὰρ τὸ ἀμαρτάνειν· ἔρρωσθε πᾶς ὁ τοῦ Χριστοῦ κληρὸς καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Κύριον.»

Μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου λοιπὸν ἀκολουθεῖ συνενωμένον τὸ ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Σαβήρου μνημονευόμενον Εὐαγγελιστάριον, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ κάμνει μέρος τοῦ ἀντιτύπου, εἶναι ὅμως χωρι-

στὸν τεῦχος φέρων τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον διιδάλεον πυλῶνα, τὸν ὁποῖον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ἔχοντα δὲ ἐν τὸς ἐπιγραφὴν ταύτην· «Εὐαγγελιστάριον περιέχον τὴν τῶν Εὐαγγελιστῶν διαδοχὴν, πόθεν ἀρχοῦνται καὶ ποῦ καταλήγουσιν, ἔτι δὲ κατόνια λέ.» ἐν οἷς εὐρίσκεται ἀεὶποτε τὸ Εὐαγγέλιον τῶν κυριακῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ὁμοίως καὶ τὸ ἐωθινόν, καὶ ποῖος ἡχος ψάλλεται ἐν ἐκάστη Κυριακῇ, καὶ ἕτερα ἀναγκαῖα περὶ τοῦ εὐρεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου Πάσχα, καὶ Πασχάλιον διηγετικόν, συντεθέν, διορθωθέν, καὶ ἐκδοθέν παρ' Ἐμμανουὴλ τοῦ Γλυζωνίου ἔπει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἧς. in Venezia, appresso Francesco de' Giuliani ad instantia di Missier Manoli Glinzoni MDLXXXVIII.» Ἀφιερώνει δ' αὐτὸ ὁ Γλυζωνίος εἰς τὸν ἀνωτέρω Γαβριὴλ Σαβήρον Ἀρχιεπίσκοπον Φιλαδέλφειας διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς.

«Τῷ Πανιερωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Φιλαδέλφειας καὶ ἐξάρχῳ Πατριαρχικῷ Κυρίῳ Γαβριὴλ τῷ Σαβήρῳ Μανουὴλ ὁ Γλυζωνίος εὐ πράττειν.

» Ἔργον καὶ τοῦτο τῶν οὐκ ἀγενῶν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τοῖς περὶ τὰς ἐπιστήμας καταγινόμενοις προξενούντων τὴν λυσιτέλειαν, πανιερώτατε δέσποτα, τὸ, μεθοδόν τινὰ ἐξευρίσκειν, δι' ἧς ἂν τις ῥᾶν τοῦ τε σπουδαζομένου ἐφίκοιτο, καὶ τοῖς κατ' ἐπιστήμην συντεθειμένοις εὐτάκτως τε καὶ καθ' εἰρμόν ἐπιβόλοι μὴδὲν συγχεόμενος· καὶ τοῦτο μὲν κοινῇ ἐφ' οἵασι τῶν ἐπιστημῶν, ἰδιαιτέρον δὲ ἐπὶ τῶν ἱερῶν λογίων καὶ λίαν ἐπάναγκες, ὅπου γε ταῦτα πολλῶ τῷ μέσῳ τὰ ἄλλα ὑπερηκόντικεν· ἔδει γοῦν καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις παρατηρῆσαι τοὺς τὰ ἱερὰ ἐκθεμένους τε καὶ ἐκδεδωκότας Εὐαγγέλια, φημί δὲ τὸ σύντομόν τινά ἐρμηνείαν τῶν κατ' ἔτος καθ' ἐκάστην ἀνακύκλῃσιν ἀναγινωσκομένων εὐαγγελίων, καὶ μὴν καὶ συμπωνίαν τούτων τε καὶ τῶν ἀποστόλων, τῶν τε ἐωθινῶν καὶ τῶν ἡγίων τάξιν, καὶ τὴν τινῶν τοῦ Ἱεροῦ Λουκᾶ ἐξδομάδων ἀνωμαλίαν παραδοῦναι, ὡς ἂν οἱ τῇ τούτων ἀναγνώσει κατασχολεῖσθαι ὀφείλοντες μὴ διαποροῖεν τοῦ λοιποῦ περὶ τούτων, καὶ ἄλλα ἀντ' ἄλλων ἔσθ' ὅτε ἐκ τούτων μετέρχονται. Ἐπειδὴ τοῖνυν τοῦτ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἑυμάκῃ τοῖς πρὸ ἡμῶν οὐκ εἰς τὸ ἀκριβέστερον ἐξείργαστο, τῶν προῦργον εἶναι φήθη τὸ μετὰ χειρὸς Εὐαγγελιστάριον εἰς κοινὴν ἐκδοῦναι ὀφέλειαν, ὃ δὴ καὶ πεποιθήκα πολλοῖς γὰρ καὶ ἄλλοις τοῦτο συγκρούσας, ὃν παρὰ τῆς σῆς πανιερότητας, καὶ παρὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κυθρήων Κυρίου Μαξίμου, καὶ ἄλλων νυπόρησα, ἀνασκοπήσας τε εἰς τὸ ἐπιμελέστερον, ὡς οἷόν τ' ἦν, καὶ τελειώτερον τὰς κατ' αὐτὸ ἐρμηνείας, αὐτὸς τε εὐσκόπως συνηρμόσθη, καὶ τὴν κυκλικὴν τῶν κανονίων περιόδον προσέθεθα πρὸς τούτοις καὶ τὴν τῶν κυριακῶν συναρμογὴν ἀπὸ τῆς τῶν φώτων κυριακῆς ἕως τῆς Ἀποκρώς, ἥτις ἐν ἐκείνοις οὐχ ἄλλως τεωρόρητο, ἀνεπλήρωσα, διὰ γε τὸ ἀρχὴν λαμβάνειν ἐκεῖνα ἀπὸ

τῆς τοῦ πάσχα κυριακῆς. Τοῦτ' οὖν σοὶ τῷ ἡμετέρῳ Δεσπότη προσφωνήσαι τε καὶ καθιερωσαὶ προήρηται μετὰ τοῦ παρ' ἡμῶν ἡδὴ διορθωθέντος καθημερινοῦ Εὐαγγελίου· τῆς σῆς δ' ἔσται προσήνοος γνώμη, πανιερώτατε Δέσποτα, οὐ πρὸς τὴν τοῦ δώρου μικρότητα, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὸ τῆς ἐμῆς ψυχῆς πρόθυμον ἀποδιδέσθαι· ἐπεὶ γὰρ οὐχ οἷς ἔδει οἷος τ' ἐγεινόμεν, οἷς γοῦν εἶχον, τὴν θείαν σου καὶ ἱερὰν κεφαλὴν φιλοδωρήσασθαι οὐκ ἡμέλῃσιν· ἐρρωμένην διαφυλάττει ὁ Κύριος τὴν σὴν Πανιερότητα ἀφ' ἧς. Ὑπὸ τὴν ἐπιστολὴν κεῖται ἐπιγράμμα Μαξίμου, πιθανώτατα τοῦ Μαργουίνου, τὸ ἐξῆς·

« Μαξίμου εἰς Μανουῆλον τὸν Γλυζόνιον.

» Ὑψιθρόνου σοφίης πολυήρατα δόγματα τεύχει τῷ δ' ἐνὶ μυστοπόλοις κἀνθετο οὐρανίους Γλυζόνιος καμάτοις περικυδέσι λάτρισι Χριστοῦ ἔξοχ' εὐρρυνέων, πᾶσιν ἰδ' εὐσεβέσι. Ἀμβροσίης Τρόφιμος κομίσασθ' αὐτὸν ἀντὶ δὲ τούτων εὐχεσθ' οἱ ζωῆς ἡδ' ἐν ἀποικοιμένοις. »

Ὁ Μαργουίνος, ὅστις τόσον κομψῶς ἐπετήδευσε ποτὲ τὸν πεζὸν Ἑλληνα λόγον, ὑπῆρξεν ἀκόμη καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δεινῇ καταπτώσει τοῦ ἔθνους ἐνέπνεεν ἐνίοτε ἡ μούσα τῆς ποιήσεως· γνωστοὶ εἶναι οἱ Ἀνακρεόντειοι αὐτοῦ ὕμνοι οἱ ὑπὸ Ῥ. Μερσχουσίου ἐν Αὐγούστη τὸ 1601 ἐκδοθέντες.

Ἐκτάνθη ἴσως πέραν τοῦ μετρίου εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Γλυζωνιανοῦ τούτου Εὐαγγελίου, ἀλλ' ἕκαστα τοῦτο διότι μόλις ἐν καὶ δευτέρον ἀπαντᾷ ἀντίτυπον αὐτοῦ τὴν σήμερον, ὥστε καὶ εἰς ἀντιγράφου τάξιν σχεδὸν πρέπει νὰ λογίζεται. Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα τοῦ Κ. Βουλίσμα σημειώσις μνημονεύει ἐνὸς μόνοι ἀντιτύπου, καὶ τούτου ἀνευ ἀρχῆς, εὐρισκομένου παρὰ τῷ ἐν Κερκύρᾳ ἱερῷ ναφ' τοῦ Προφήτου Ἡλίου. Οἱ δὲ ἐκ προθέσεως ἔπειτα περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν βιβλίων πραγματευθέντες, ὡς ὁ Κάβιος, ὁ Ἀλλάτιος ἄς προσθέσω καὶ τὸν Φαβρίκιον ὅστις δὲν παρημέλησεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην του τὸν περὶ τούτων λόγον, καὶ ἠγνόησαν ὅλως τὴν αὐτῆς ὑπαρξίν· μ' ὅλον τοῦτο ἄδῃλον εἶναι ἐὰν ὁ Ἀλλάτιος περὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὁμιλῶν ἐν τῇ περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων τῶν Ἑλλήνων διαλέξει (dis. de libris eccl. Graecorum) καὶ τὸ εἰς αὐτὸ προσσηρημένον ἀναφύον, ἐννοοῦσε ταύτην τὴν πρώτην ἐκδοσιν, ἢ ἐτέραν κάμμιν ἐκ τῶν προσεχῶς γενομένων αὐτῆς μεταπτώσεων, καθότι ὁ Ἀλλάτιος, ὡς γνωστόν, οὐδαμοῦ εἰς τὸν περὶ βιβλίων λόγον του μνημονεύει αὐτῶν ἐκδόσεως. Ὁ Κάβιος ὅμως, ὡς ἐκ τῆς τούτου de libris et officiis Ecclesiasticis Graecorum διαλέξεως φέρει ὁ Φαβρίκιος (σ. γ) εἰς τὸ ἀνωτέρω τοῦ Ἀλλατίου σύγγραμμα (Bibl. Gr. Vol. V. ἐν τέλει) ἔχει περὶ τοῦ Εὐαγγελίου ταῦτα· Editum

est hoc θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον (hunc enim habet titulum) primum ab Emmanuele Glyzonio, anno, ni fallor, 1599, ἥτοι ἐξεδόθη τοῦτο τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον (διότι ταύτην φέρει τὴν ἐπιγραφὴν) τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἑμμανουὴλ Γλυζωνίου, ἐν ἔτει, ἂν μὴ σφαλῶμαι, 1599. Ἀλλ' ὁ Κάβιος ἐσφάλλετο ἐξάπαντος, ὥσάν ὅπου πρῶτον ἀπάντων τὸ Εὐαγγέλιον ἦτον ἡδὴ προηγουμένως ἐκδομένον ὑπ' ἄλλων, καὶ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Μαλαξοῦ, ὡς εἶδαμεν, καὶ δευτέρον ὅτι ἡ παρὰ Γλυζωνίου γενομένη ἐκδοσις ἔλαβε τόπον ῥητῶς τὸ 1588 ἔτος, ὡς ἐκ τοῦ ἀνα χειρὰς ἀντιτύπου γίνεται δῆλον, ἀλλὰ καὶ οὐδ' ἡδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ τὸ 1599, ὅτε δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐκεῖνος μεταξὺ τῶν ζώντων.

Μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς τυπώσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἐπεμνήθη ὁ Γλυζώνιος τὴν ἐκδοσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου εἰς κοινὴν διάλεκτον μεταφρασθέντων λόγων Ἰωάννου τοῦ Κλίμακος· φέρουσιν ἐπιγραφὴν οὕτοι· « Τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου καθηγουμένου τῶν ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει Μοναχῶν κλίμαξ τοῦ Παραδείσου, ἡ Λόγοι Ἀσκητικοὶ μετὰ τοὺς ὁποίους διδάσκεται κάθε εἰς χριστιανὸς πῶς χρεωστῇ νὰ πολιτευέται διὰ τὰ ἀνέβη εἰς τὴν τελειότητα τῆς μοναχικῆς καὶ χριστιανικῆς ζωῆς, νῦν πρῶτον εἰς ὁμόλειαν τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς κοινὴν φράσιν μεταγλωττισθέντες παρὰ Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου, in Venezia appresso Franciscum de Giuliani ad instantia del Reverendissimo vescoco di Cerigo e di Misier Ghinzoni 1590 4° » ἐνθα καὶ μνημονεύει τοῦ Γλυζωνίου μετ' ἐπαίνου ὁ Μαργουίνος εἰς τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἱερουσαλὴμ τὸν Β' Ἑλληνικὴν αὐτοῦ προσφωνητήριον λέγων· « ἐκδοῦναι προεθυμήθημεν συνεργῶ χρησάμενοι τῇ Μανουήλου τοῦ Γλυζωνίου ἐπιμελείᾳ, ἀνδρὸς τὰ τε ἄλλα καλοῦ κάγαθοῦ καὶ οὐδενὸς δευτέρου τῶν τῶν ἡμετέρου γένους ἐπὶ τοῖς καλοῖς ποιοῦντων βελτίωσιν. »

Μετ' ὀλίγα δὲ ἔτη τὸ 1595, ὡς βλέπω εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν σημειώσιν τοῦ Κ. Βουλίσμα, ἐξέδωκεν ὁ Γλυζώνιος καὶ δύο ἐκ τῶν Μηναίων, τὸν Σεπτέμβριον καὶ τὸν Ὀκτώβριον. Ὁ Ὀκτώβριος φέρει ἐπιγραφὴν· « Μὴν Ὀκτώβριος οὐ τοσὶ τετύπεται Ἐρετίῃσι παρὰ Φραγκίσκῳ τῶν Ἰουλιανῶν ἀναλώμασι καὶ διορθώσι κυροῦ Ἑμμανουὴλ τοῦ Γλυζωνίου. » Ἀλλ' εἰς τὸ ἀντίτυπον, λέγει ἡ σημειώσις, λείπει ἡ Πέζα, καθὼς καὶ ἡ τελευταία σελίς, ὅπου εἰς τὸ ἐν ἡ εἰς τὸ ἄλλο μέρος αὐτὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ Μηναίου τοῦ Σεπτεμβρίου, τῆς ἐκδόσεως καὶ αὐτοῦ προφανῶς ὄντος τοῦ Γλυζωνίου ἐνθα ταῦτα· « Ἐτυπώθη ἐν Οὐρεντίᾳ παρὰ Φραγκίσκῳ τῶν Ἰουλιανῶν ἀφ' οὗ. Εἰς τὴν δευτέραν δὲ σελίδα τοῦ Ὀκτωβρίου κεῖται ἐπιγράμμα Ἰωάννου τοῦ Μινδονίου ἠρωελεγεῖον, ἐπιγραφόμενον εἰς τὸν Πατριάρχην Διονύσιον, τὸ ἐξῆς·

« Τῷ Ἀγιωτάτῳ Ἀρχιερεὶ Κωνσταντινουπό-

λεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικῆς Πατριαρχῆς κυρίῳ Διονυσίῳ Ἰωάννης ὁ Μινδόνιος εὐ πράττειν.

» Τῶν νοερῶν ψυχῶν θεῖον πόμα λάμβανε βίβλους καρποὺς ἀρχαίων γνώσεως αἰδίου

ἢ ἐνὶ θεῷ μέλη μαρτύρων μέλπεται ἄδην

καὶ μοναχῶν ὁσίων τῶν τε καθηγουμένων·

ἄσμα γὰρ ὑπερέχει πάντ' ἄσματα καὶ τόπος ἄλλους

καὶ δόνακας χαλκοὶ θῆς τε μεριμνοπόλους·

ἄγχετε γοῦν ἱερεῖς ἀγιώτατοι ἔξτε πάντες

ἀπαντᾷτε βίβλους ἄσμενοι αἰθεραίας

οὐνομα γὰρ ἀγίων ἐπὶ γαίης μέλπεται αἰεὶ

καὶ θείων ἔργων ἔξοχος ἱστορίη

καὶ περ ὑπ' ἀλλοδαπῶν ὅπλα καὶ χρήμαθ' ἀλώθη

Χριστὸς ὅμως παρ' ὑμῖν ὅπλον αἰεὶ γέ μένει,

Χριστὸς καὶ σοφίην καὶ πλοῦτον κ' ἤθεα διδούς

Ἑλλήνας χρίζων χρίσματι θειοτάτῳ.

Ὅργανα γοῦν Χριστοῦ ἀγιώτατα μέλψατε πάντες δεξάμενοι ψυχῶν ἄσματα οὐρανίων. »

Τὸ ὅπως οὖν χάριεν τοῦτο ἐπιγράμμα, ἂν καὶ ἐνιαχοῦ παραπρόσωδον, ἐτυπώθη, ὡς φέρει ἡ σημειώσις, παραπέμπουσα εἰς τὰ Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ προλεγόμενα § 39, ἐν ταῖς ἐν ἔτει 1551 ὑπὸ Ἀνδρέου καὶ Ἰακώβου τῶν Σπινέλλων γενομέναις ἐκδόσεσιν, εἰς τὰς ὁποίας παρελήφθη χάριν τούτου, ὡς φαίνεται, ἡ πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιον ἐπιστολὴ Ἀντωνίου τοῦ Ἐπαρχοῦ, ἢ ἐν τῷ Ὀκτωβρίῳ τῷ τυπωθέντι κατὰ τὸ 1548 εὐρισκομένη, καὶ ἐφυλάχθη μόνον ἀντ' αὐτῆς ἡ πρὸς ἐκεῖνον ἐπιστολικὴ πρόσρησις, ἂν καὶ οὐδεμίαν ἔχει τὸ ἐπιγράμμα ἀναφορὰν πρὸς ἐκεῖνον, οὐδὲ καὶ ἐκ τοῦ πορρωτάτου. Ὁ γράψας αὐτὸ Ἰωάννης Μινδόνιος ἦτον πιθανῶς Χῖος, ὡς ἦτον καὶ ἕτερός τις τοῦ αὐτοῦ προσωνυμίου, ὁ ἱατρός Λεονάρδος Μινδόνιος πρὸς τὸν ὁποῖον κεῖται Ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ τῷ Κρουσίῳ ἐν Τουρκογραφίᾳ (σ. 479) γραφεῖσα τὸ 1578 ἔτος.

Κατ' αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ 1595 ἔτος ἐξέδωκεν ἐν Βενετίᾳ ὡσαύτως καὶ ἕτερόν τι ὁ Γλυζώνιος περιπλέον χρήσιμον εἰς τοὺς ἱερεῖς βιβλίον ἐπιγραφόμενον· « Σύνταγμα τινῶν ἀναγκαίων ἀκολουθιῶν καθ' ἐκάστην ἀρχιεπισκοπὴν τῷ ἱερεὶ, ἐπιμελείᾳ Ἑμμανουὴλ Γλυζωνίου, Venetiis apud Franciscum Julianum 1595 4° » εἶναι δὲ τὸ κοινῶς ἀγιασματάριον λεγόμενον.

Αὗται εἶναι αἱ ἐκδόσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, τὰς ὁποίας, καθ' ὅσον ἐγνώρισα, ἐπεμνήθη ἐν Βενετίᾳ ὁ Γλυζώνιος· ἴδιον δ' αὐτοῦ φιλοπρόημα, ὡς εἶδαμεν, ὑπάρχει τὸ περὶ ἀριθμητικῆς· ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ τοιοῦτον ἀκόμη καὶ τὸ Εὐαγγελιστάριον, τὸ ὁποῖον πρότερον συνθεμένον ἀτάκτως μετεβύβησεν αὐτὸς ἐπιστημονικώτερον καὶ μεθοδικώτερον. Ἐπιστολαὶ δὲ καὶ πρόλογοι, καὶ διάφορα ἄλλα, προτασσόμενα, ἢ χάριν ὑπομνήσεως παρενειρόμενα εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα

δείκνυσιν αὐτὸν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λόγον, ἐφάμιλλον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ὀλίγων πεπαιδευμένων ὁμογενῶν μας· ἀλλὰ πρέπει τούτου καὶ ἀνέκδοτοι ἐπιστολαί, ὡς καὶ ἐκείνων, νὰ κρύπτονται εἰς κάμμιν γωνίαν βιβλιοθήκης, ἢ εἰς κιβώτια τινῶν τῶν λογίων μας. Ἐνθυμούμαι ὅτι ἀνεγνώσα διατρίβων ποτὲ Ἀθήνησιν εἰς συλλογὴν τινα ἐπιστολῶν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ καλὸς κάγαθος συμπολίτης ἡμῶν καὶ φίλος, ὁ ἐν δικηγόροις ἄριστος Κ. Γεώργιος Βέλιος, τρεῖς ἢ τέσσαρας καὶ τοῦ Γλυζωνίου Ἑλληνικὰς ἐπιστολάς πρὸς τὸν Φιλαδέλφειαν Ἀρχιεπίσκοπον Γαβριὴλ Σαβῆρον γραφομένας. Ὡς ἐν παρόδῳ ἐπειδὴ ἴσως ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσῃς ὁπόσαι καὶ τινῶν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν συλλογὴν ἐκείνην ἄλλων ἐπιστολῶν, θέλω πρὸς μικρὸν ἀπασχολήσῃ καὶ εἰς τοῦτο τὸν λόγον διὰ χάριν σου. Ἐμπρῶτοις εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου ἐπιστολαὶ πολλαί, ἀναβαίνουσαι σχεδὸν εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα, γραφομένης δὲ μεταξὺ τοῦ 1584 καὶ 1600 ἔτους ἐκ Παταίου ἢ ἐκ Βενετίας πρὸς διαφόρους τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ μὴ, καὶ μεταξὺ ἄλλων πρὸς τὸν Φιλαδέλφειαν Σαβῆρον, τὸν Πατριάρχην Ἱερουσαλὴμ τὸν Β', τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Μελέτιον τὸν Πηγᾶν, τὸν Κωνσταντῖνον Λούκαρη, ἥτοι τὸν μετέπειτα πατριαρχεύσαντα Κύριλλον, τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἱατρὸν Λεονάρδον Μινδόνιον τὸν Χῖον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλογενεῖς τινὰς ἀκόμη τοῦ τότε καιροῦ ἐπιστήμους Ἑλληνιστάς, ὡς Δαβὶδ τὸν Ἐσχέλιον, Ἀσκάνιον Πέρσιον, καὶ Φριδερίκον Σιλβούργιον. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιστολῶν τούτων εὐρίσκειται καὶ τις ἥτις ἐπὶ κεφαλῆς ἔχει ἐπιγραφὴν· « Ἑμμανουὴλ Μαργουίνος Ῥινάλδῳ τῷ Μονελέτῳ γραφομένη ἐκ Παταίου 1569 ἀνθεστηριώ- νος 8 ἰσταμένου. » ἀλλὰ δὲν με φάνεται οὗτος νὰ ἦτον ὁ Μαξίμος, ὅστις, ὡς μανθάνω ἄλλοθεν, καὶ ἀπὸ τὸν Κομνηνὸν Παπαδόπουλον (Hist. Gymnas. Patav. T. II, p. 264) εἰς τοὺς λαϊκοὺς τελῶν ἔτι εἶχεν ὄνομα Μιχαήλ· πληροφοροῦμαι περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν προσώπων ἔτι μᾶλλον, ὅτι ἐπὶ βιβλίων τινῶν τῶν φυλασσόμενων εἰς τὸ ἐν Ζακύνθῳ μετόχιον τῶν Σιναιτῶν (Ἀγίαν Αἰκατερίνην) ἀνεγνώσα ποτὲ τὰ ὀνόματα τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου αὐτῶν κτήτορος, σημειούμενα οὕτως· τὸ μὲν τοῦ πρώτου « Ἑμμανουὴλ Μαργουίνου Κρητὸς καὶ τῶν φίλων », τὸ δὲ τοῦ δευτέρου μετὰ διάφορον χαρακτῆρα, « νῦν δὲ Μαξίμου ταπεινοῦ μοναχοῦ Μαργουίνου ». ὥστε προκύπτει ἐκ τούτων ὅτι δύο ὑπῆρξαν οἱ Μαργουῖνοι, ὁ μὲν Μιχαήλ ὁ μετέπειτα Μαξίμος, ὁ δὲ λαϊκὸς πάντοτε διαμείνας, Ἑμμανουὴλ ὀνομαζόμενος. Τούτου τοῦ Ἑμμανουὴλ ἐξ ἐπιγράμματος, προταγμένου τοῦ εἰς τὸ περὶ ζῶντων μορίων τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπομνήματος Δανιὴλ Φουρλάνου τοῦ Κρητὸς φέρει Μαρτίνος ὁ Κρουσίος τοῦ ἐξῆς πρώτους στίχους ἐν Τουρκογραφίᾳ (σ. 536)·

« Ἡ πάρος ἀγλαῖησι κεκαυμένη ὀλβία Ἑλλὰς ἐξ ἧς παντοδαπῆς βλάστες γένος σοφίης

— Αἶ, ναι, εἶμαι παιδί, καὶ γιὰ τὸ δὲ φοβοῦμαι ἄνδρα μὲ σωστὴ γνῶσι. Βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι πολὺ νῆα γιὰ σένα, κιὰν ἐσὺ δὲν εἶσαι γέρω γιὰ μένα . . .

— Αἶ Θεέ μου! τί ἀξιολύπητος ποῦ εἶμαι! ἄλλα θέλω νὰ συντύχω, καὶ ἄλλα λέγω, ἀνέκραζεν ὁ Γερμανός. Μαρία, δὲν μ' ἀγαπᾷς, μ' εὐρίσκεις πολὺ βρυκέφαλο . . . δὲν μ' ἀγαπᾷς . . .

— Τὸ σφάλμα δὲν εἶναι δικόμου, ἔβαλα τὰ δυνάττά μου ὅταν σ' ἀκουζ, πλὴν ὅσο στοχάζομαι. τόσῳ δὲν μὲ χωρεῖ στοὺς κεφάλι πῶς θὰ εἴμασθε ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Ὁ Γερμανός δὲν ἀπεκρίθη. ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν δύο του χειρῶν, καὶ ἡ Μαρία δὲν ἠδυνήθη νὰ καταλάβῃ ἂν ἐλπίσει, ἂν ἐδυσθίμει, ἂν ἐκοιμᾶτο. Τοῦτο τὴν ἀνησύχησεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ τῷ ὁμιλήσῃ πλέον· καὶ ἐπειδὴ τὰ ὅσα ἤκουσε τῇ ἐνεποιήσαν πολλὴν ἀπορίαν, ὁ ὕπνος τῆς ἔφυγε καὶ ἠγρύπνει μέχρι τῆς ἐπανόδου τῆς αὐγῆς. Ὁ δὲ Γερμανός οὐδ' αὐτὸς ἐκοιμᾶτο, ἀλλ' ἐδεικνύετο μυριοτρόπος.

Τέλος ἐπελευθύνθη τῆς ἡμέρας, ἦν ἀνήγγειλον εἰς τὸν Γερμανὸν οἱ θόρυβοι οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἀνεσκήνωσε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν του καὶ ἠγέρθη. Εἶδεν ὅτι καὶ ἡ Μαρία ἔμεινεν ἀγρυπνος, ἀλλὰ δὲν εὗρε λέξεις πρὸς ἑκφορὰς τῆς λύπης του. Ἀφοῦ ἔκυψε πάλιν τὸ σάγμα ἐντὸς τῶν θάμνων, ἐκρέμασεν ἀπὸ τῶν ὤμων τὸ δισάκκιον, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν Πέτρον, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Μαρίαν μετ' ἀράτου δυσθυμίας·

— Τώρα ἂς κυτάξουμε νὰ τελειώσουμε τὸ ταξιδί μας. Θέλεις νὰ σὲ φέρω στοὺς Φτελινοὺς;

— Ἄς ἐβγούμε πρῶτα ἀπὸ τὸν λόγγον, ἀπεκρίθη ἡ κόρη, καὶ ὅταν ἰδοῦμε σὲ ποῖο μέρος βρισκόμεθα, καθένας μας πηγαίνει στοὺς δρόμο του.

Ὁ Γερμανός δὲν ἀπήντησε, δυσανασχετῶν διότι ἡ κόρη δὲν ἐζήτησε νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τοὺς Φτελινοὺς. Ευλοκόπος τις, ὃν συνήνησαν μετ' ὀλίγον τοῖς ἐδείξε τὴν ὁδόν, καὶ ἐπειτα ἠρώτησεν ἂν ἀπόλασαν τινα ἵππον.

— Ἦρα στὸν αὐλόγυρό μου, εἶπεν, ἕνα ὠραῖο ξανθὸ ἄλογο. Τὴν νύκτα γιὰ νὰ φύγῃ κάνα λυκοῦ ἦλθε νὰ σωθῇ στοὺς σταυλὸ μου, ὅπου εἶναι καὶ τώρα· ἔλα, καὶ ἂν εἶναι δικό σου ἔπαρτό το.

Ὁ Γερμανός βέβαιος σχεδὸν ὅτι ἦτον ἡ Ξανθή, ἐπέστρεψε νὰ πάρῃ τὸ σάγμα. Τότε ἡ μικρὰ Μαρία τῷ ἐπρότεινε νὰ φέρῃ μετ' αὐτῆς τὸν Πέτρον εἰς Φτελινοὺς, καὶ νὰ ἔλθῃ ἔπειτα ὁ Γερμανός νὰ τὸν πάρῃ, πηγαίνων εἰς Φουρούς.

— Εἶναι ἄπαστρος, εἶπε. Θὰ καθαρίσω τὰ ἐνδύματά του, θὰ πλύνω τὸ προσωπάκι του, θὰ τὸν χτενίσω, καὶ ὅταν θὰ γίνῃ πάλιν ὡμορφος καὶ καθαρός, τὸν παρουσιάσεις στὴ νῆα οἰκογενεῖά σου.

— Καὶ ποῖος σοῦ εἶπεν ὅτι θὰ πάγω στοὺς Φουρούς; ἀπεκρίθη ὁ Γερμανός δυσθυμῶν. Ἴσως καὶ δὲν πάγω.

— Ὅχι, ὄχι, Γερμανέ, θὰ πάγῃς, πρέπει νὰ πάγῃς, ὑπέλαβεν ἡ Μαρία.

— Βιάζεσαι πολὺ νὰ μὲ δῇς μὲ γυναῖκα, γιὰ νὰ ἦσαι βέβαιη πῶς δὲ θὰ σὲ φορτόνομαζι ἄλλο.

— Γερμανέ, ἔλα, λησμονήσε τα αὐτά. Ἦταν μὴν ἰδέα ποῦ σὲ ἦλθε τὴν νύκτα, γιὰτί τὰ περιστατικά μας σοῦ ἔφεραν ταραχὴν στοὺς νοῦς. Τώρα πρέπει νὰ σ' ἔλθῃ πάλιν ἡ γνῶσι· σὲ τάζω νὰ ξαστοχήσω ὅσα μὲ εἶπες καὶ νὰ μὴ τὰ μεταπῶ κανενοῦ.

— Καὶ τί; κι' ἂν τὰ πῇς μὲ εἶναι ἀδιάφορο. Ποτὲ δὲν συνειθίζω ν' ἀναιρῶ τὰ λόγια μου. Ὅσα σὲ εἶπα ἦταν ἀληθινὰ καὶ τίμια, καὶ δὲν θὰ ντροπιασθῶ ὑπὸς σὲ κανένα.

— Καλὰ, πλὴν ἂν ἡ γυναῖκα ποῦ θὰ πάρῃς μάθῃ ὅτι ἄλλην εἶχες στοὺς νοῦς σου, τὴν ὥρα ποῦ ἔρχουσιν γι' αὐτήν, θὰ τῆς κακοφάνῃ. Πρόσεχε τώρα στὰ λόγια καὶ τοὺς τρόπους σου, μὴ με κυττάζῃς ἔτσι. Ἔχε γιὰ, Γερμανέ, πέρνω τὸν Πέτρον σου, γιὰ νὰ σὲ βιάσω νὰ πῇς στοὺς Φουρούς.

— Θεέ νὰ πῇς μαζὶ τῆς; ἠρώτησεν ὁ Γερμανός τὸν υἱόν του, βλέπων ὅτι λαβὼν τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας τὴν ἠκολούθει.

— Ναι, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ὅπερ ἠρμήνευσε κατὰ τὴν ἰδίαν του ἔννοιαν τὸν διάλογον τοῦ πατρός του μετὰ τῆς κόρης. Πηγαίνω μὲ τὴν Μαριγούλα μου· πλὴν ἐγὼ θέλω νὰ ἔχω τὴν Μαρίαν μανουλά μου.

— Βλέπεις, Μαρία, πῶς κ' ὁ Πέτρος σὲ θέλει; Ἄκου, παιδί μου, ἐγὼ πιθυμῶ ἡ Μαρία νὰ γίνῃ μᾶνα σου, καὶ νὰ μένῃ πάντοτε μ' ἐσένα, καὶ αὐτὴ δὲν θέλει. Κύτταξε νὰ τὴν καταπείσῃς ἐσὺ.

— Μὴν ἔχεις ἔγνοια, πατέρα, θὰ τὴν κάμω νὰ πῇ ναι· ἡ Μαριγούλα πάντα κάμνει ὅ,τι θέλω ἐγὼ.

Καὶ οὕτως ἀπῆλθον ὁ τε Πέτρος καὶ ἡ Μαρία. Ὁ δὲ Γερμανός ἔμεινε μόνος, ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας κατεχόμενος.

Ἄλλ' ἀνανήψας ὀλίγον ἀνέβη τὴν Ξανθὴν καὶ διευθύνθη εἰς Φουρούς. Ἐνόησεν ὅτι δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, καὶ ὅτι ἀνάγκη ἦτο νὰ λησμονήσῃ τὴν πολυτάραχον ἐκείνην νύκτα ὡς ἄνευρον δυσάρεστον.

Ἐλθὼν εἰς Φουρούς εὗρε τὸν Λεονάρδον καθήμενον παρὰ τὸ κατώφλιον τῆς λευκῆς οἰκίας του ἐπὶ θρανίου. Ἡ κατοικία ἦτον ἀρίστη καὶ παρωμοιάζεν οἰκίαν πόλεως.

Ὁ μέλλων πενθερὸς ἦλθεν εἰς προὔπαντησιν τοῦ Γερμανοῦ, καὶ ἀφοῦ ἠρώτησε τὰ τῆς υἱείας ὅλης τῆς οἰκογενείας, προσέθηκε τὴν καθιερωμένην φράσιν· *Μὰς ἦλθες λοιπὸν ἕως ἐδῶ χάριν περιπάτου;*

— Ἦλθα νὰ σὲ χαιρετήσω, κύρ Λεονάρδε, ἀπεκρίθη ὁ γεωργός, σὲ φέρω αὐτὸ τὸ λίγο κυνήγι ἀπὸ τὸν πεθερό μου, καὶ νὰ σὲ εἰπῶ ὅτι γνωρίζεις τὸν σκοπὸ ποῦ μ' ἔφερεν ἐδῶ.

— Ἀ! ἀνεφώνησεν ὁ κύρ Λεονάρδος, παρατρίψας τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς προσοχῆς γαστροῦ του, ξέρω, ξέρω! Δὲν εἶσαι, υἱέ μου, ὁ μόνος ποῦ ἦλθες νὰ μᾶς χαιρετήσῃς. Ἄλλοι τρεῖς εἶναι μέσα ποῦ προσμένουν ὡς καὶ ἐσὺ. Ἐγὼ δὲν ἀποβάλλω κανένα, πλὴν ἡ κόρη μου εἶναι νόμου ἡλικίας καὶ νοικοκυρὰ τῆς περιουσίας τῆς, καὶ ἐκείνης δουλιὰ εἶναι νὰ

διαλέξῃ. Ἐμβα, ἔμβα, καὶ εὐχομαι νὰ σὲ λάχῃ ὁ καλὸς ἀριθμός.

— Συμπάθειο, κύρ Λεονάρδε, ἀπεκρίθη ὁ Γερμανός. Δὲν ἤξευρα πῶς τὴν κόρη σου ζητοῦν καὶ ἄλλοι καὶ δὲν ἦλθα νὰ γένω ἐμπόδιο σὲ κανένα.

— Ἄν στοχάσθῃς ὅτι, ἐπειδήτις ἄργησες ν' ἄλθῃς ἡ ἀφεντιά σου, ἡ κόρη μου δὲν εἶχε ποῖος νὰ τὴν ζητήσῃ, ἀπατήθηκες, παιδί μου. Ἡ Κατερίνα ἔχει μὲ τί νὰ τὴν ζητήσουν οἱ γαμβροί, καὶ ἡ δυσκολία εἶναι ποῖον νὰ διαλέξῃ. Ἐμβα, σὲ λέγω, καὶ μὴ δειλιάς, ἡ Κατερίνα μου ἀξίζει τὸν κόπον γιὰ νὰ τὴν φιλονεικήσουν.

Καὶ ὥθων τὸν Γερμανὸν ἐκ τῆς πλατῆς μετ' εὐθυμίας ἀποτόμου,

— Ἐλα, Κατερίνα, ἀνέκραζεν, εἰσερχόμενος,

Ἦλθε κι' ἄλλος ἀπ' τὴν Κῶ

Καὶ γυρνεύει μερτικό.

Ὁ εὐθυμος μὲν, ἀλλ' ἀγοραῖος οὗτος τρόπος τῆς πρὸς τὴν χήραν παρουσιάσεως ἐνώπιον καὶ ἄλλων μνηστῆρων, ἐτάραξε καὶ δυσχερέστησε τὸν Γερμανόν. Ἐχασε τὰ πασχάλιά του, καὶ διὰ τινὰ λεπτὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς ὠραίας νύμφης καὶ τῶν λατρευτῶν τῆς.

Ἡ χήρα Γερὶν ἦτο ἀρκετὰ εὐειδής καὶ ἀνθηρά, ἀλλὰ τὸ ἱταμόν καὶ αὐτάρεσκον ἦθος τῆς καὶ τὸ παράδοξον τῆς ἐνδυμασίας τῆς ἀπήρεσαν ἀμέσως εἰς τὸν Γερμανόν, ὅστις δὲν ἔλειψε νὰ συγκρίνῃ ταῦτα πρὸς τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν τῆς Μαρίας.

Οἱ τρεῖς μνηστῆρες ἡ γαμβροὶ ἐκάθηντο περὶ μίαν τράπεζαν, πλήρη οἶνων καὶ ἐδεσμάτων, τὰ ὅποια ἦσαν παρατεθειμένα ἀπὸ πρωίας. Ὁ μὲν κύρ Λεονάρδος ἠρέσκετο νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν εὐπορίαν του, ἡ δὲ χήρα τὰ ἀσημικά τῆς. Ὁ Γερμανός, ἐν τῇ ἀφελείᾳ αὐτοῦ, ἐπεσκόπησε τὰ πάντα μετὰ πολλῆς ὀξυνοίας, καὶ κατὰ πρῶτον ἐτήρησεν ἀμυντικὴν θέσιν, ἀπαντῶν εἰς τὸ καλῶς νὰ σ' εἴρω τῶν συμποτῶν καὶ ἀντιζήλων του.

Ἐν τούτοις, ὁ ταλαίπωρος δὲν ἦτον ἡσυχος ἐν μέσῳ τῆς ὁμηγύρεως ἐκείνης, καὶ ἔτρωγε βεδισμένα. Ὁ δὲ κύρ Λεονάρδος θελήσας νὰ ἀστείευθῇ ἐπὶ τούτῳ,

— Σὲ βλέπω πολὺ μελαγχολικόν, Γερμανέ, τῷ εἶπε. Τὰ ἔχεις μὲ τὸ ποτήρι σου. Δὲν πρέπει ὁ ἔρωτας νὰ σοῦ κόψῃ τὴν ὄρεξι. Ὁ νηστικός γαμβρός δὲν εὐρίσκει ὡμορφα λογάκια, ἂν δὲν κατεβάσῃ πρῶτα μερικά ποτήρια.

Ἄλλ' ὁ Γερμανός δυσχερέστησε εἰς ἄκρον ὅτι τὸν ὑπέθεσαν ἀμέσως καὶ ἐρωτευμένον· οἱ δὲ ἐπιτετηδευμένοι τρόποι τῆς χήρας, ἥτις ἐχαμήλωσε τοὺς ὀρθαλοὺς μειδιῶσα, ὥστε βεβαία περὶ τοῦ πράγματος, σχεδὸν ἤθελον τὸν ὠθήσει εἰς διαμαρτυρήσιν τινα κατὰ τῆς ὑποτιθεμένης ἐρωτοληψίας του, ἀλλὰ φοβηθεὶς, μὴ φανῇ ἀγροίκος, ἐμειδίασε καὶ ἐσιώπησεν.

Οἱ μνηστῆρες τῆς χήρας ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν τρεῖς ἀγροῖκοι. Ἦσαν ἱκανῶς πλούσιοι, καὶ διὰ μόνον

αὐτὸν τὸν λόγον ἐδέχθη τὰς ἀπαιτήσεις των. Ὁ μὲν αὐτῶν ἦτο τεσσαρκακοντούτης καὶ εὐταρκος σχεδὸν ὅσον καὶ ὁ κύρ Λεονάρδος· ὁ δὲ μονόφθαλμος καὶ οἰνοπότης, καὶ ὁ τρίτος νέος μὲν καὶ εὐειδής, ἀλλὰ ἄνοστος. Ὁ προτιμηθεὶς ἦτον ὁ Γερμανός, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐνδειξις, παρεκίνησεν αὐτὸν μάλιστα νὰ ἦναι καὶ νὰ δεικνύεται ψυχρότερος καὶ σοδαιώτερος.

Ἐλευθύνθη ἐν ποσούτῳ τῆς ὥρας τῆς λειτουργίας ἠγέρθησαν πάντες καὶ διευθύνθησαν συγχρόνως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, μίαν περίπου ὥραν ἀπέχουσιν. Ὁ Γερμανός, καὶ τοι εἰς ἄκρον κεκμηκώς, καὶ ἔχων μεγίστην ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ἐπορεύθη ὁμῶς καὶ αὐτός, ὡς ἔχων σύστημα νὰ ἐκκλησιάζεται καθ' ἐκάστην Κυριακὴν.

Ἡ ὁδὸς ἦτο πλήρης λαοῦ, καὶ ἡ χήρα ἐβάδιζεν ἀγερῶχος, περιστοιχιζομένη ὑπὸ τῶν τριῶν μνηστῆρων τῆς, ὧν ἐλάμβανεν ἐναλλάξ τὸν βραχίονα. Μόνος ὁ Γερμανός θεωρῶν τὸ πρᾶγμα γελοῖον, ἔμεινεν ὀπίσω συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ Λεονάρδου, καὶ ἀποφεύγων παντὶ σθένι νὰ φαίνεται ὅτι συνώδευε καὶ αὐτὸς τὴν χήραν.

Ζ'. Ο ΕΚΜΙΣΘΩΤΗΣ.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν κώμην, ἡ χήρα ἐσταμάτησεν ἵνα περιμείνῃ τὸν πατέρα τῆς καὶ τὸν Γερμανόν. Ἦθελεν ἐξάπαντος νὰ ἐμβῇ συνωδευμένη ὑφ' ὅλων τῶν μνηστῆρων τῆς. Ἀλλ' ὁ Γερμανός, ἐνοήσας τὸ σχέδιον, ἀφῆκε τὸν Λεονάρδον, ἐπληρίασε διαφόρους γνωρίμους του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν δι' ἄλλης θύρας. Τοῦτο δυσχερέστησε τὴν χήραν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐφάνη θριαμβεύουσα ἐπὶ τῆς πλατείας, ὅπου ἐγένετο ὁ χορός, καὶ ἀνοίξεν αὐτὸν χορεύσασα μετὰ τῶν τριῶν μνηστῆρων τῆς ἀλληλοδιαδόχως.

— Ἐ! λοιπόν, εἶπεν ὁ Λεονάρδος πρὸς τὴν Γερμανὸν τύπτων τὴν ὀμὸν του, δὲν χορεύεις τὴν κόρη μου; Εἶσαι, μὰ τὸ ναι, πολὺ δειλός.

— Δὲν χορεύω πλιό, ἀφοῦ ἔχασα τὴν γυναῖκά μου.

— Ἀλλ' ἀφοῦ ἔχεις κατὰ νοῦν νὰ πάρῃς ἄλλην, τώρα τελειώσε τὸ πένθος καὶ στήν καρδιά, ὡς καὶ στὰ ἐνδύματα.

— Αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος, κύρ Λεονάρδε· ἔπειτα ἐγέρασα καὶ δὲν μ' ἀρέσουν οἱ χοροί, ἀπήντησεν ὁ Γερμανός.

— Ἄκουσε, ἐπανελάβεν ὁ Λεονάρδος ἔλκων τὸν Γερμανόν κατὰ μέρος. Σοῦ κακοφάνῃ ὅταν ἦλθες καὶ εἶδες τὴν νύφη τριγυρισμένη ἀπὸ γαμβρούς, καὶ βλέπω ὅτι εἶσαι ὑπερήφανος. Πλὴν, παιδί μου, ἔχεις ἄδικο. Ἡ Κατερίνα ἐσυνείθησε νὰ τριγυρίζεται ἀπὸ γαμβρούς εἶναι τώρα δύο ἔτη, ἀφοῦ δηλαδὴ ἐτελείωσε τὸ πένθος τῆς.

— Καὶ εἶναι δύο ἔτη ποῦ ἡ κόρη σου ἔχει κατὰ νοῦν νὰ πανθρευθῇ, καὶ ἀκόμα δὲν ἀποφάσισ;

— Δὲν βιάζεται, κ' ἔχει δίκαιον, διότι εἶναι γυναῖκα γνωστικὴ καὶ ξέρει τὴ δουλειὰ τῆς.

— Δὲν μὲ φαίνεται· δὲν θὰ εἶχε τρεῖς νὰ τὴν

ζητούν και να τρέχουν κατόπι της, μόν' ένα και μόνον.

— 'Απ' αυτούς τους τρεις κανείς δεν τ'ής άρεσει. 'Αν τους έδειχνε τη βάρη, τότε θα έλεγαν πως δεν θέλει πλέον να πάρη άνδρα. Πλήν τί να τ'α πολυλογούμαι, Γερμανέ; Του λόγου σου θα προτιμήθης, φθάνει να επιμένης και να έρχεσαι να μ'ας εύρίσκης κάθε Κυριακή.

— Αυτό δεν είναι δουλειά μου, κύρ Λεονάρδε. Πλήν άφ'ησέ με να σε πω εκείνο που δεν θέλησες ν' ακούσης από την άρχή. Δεν ήλθα να ζητήσω την κόρη σου, μόνον ν' αγοράσω τ'α δύο βρόδια που έχεις σκοπό να στείλεις την έρχομένη Κυριακή στην αγορά.

— Καταλαμβάνω, Γερμανέ, απήντησεν ο Λεονάρδος. Άλλαξες γνώμη, άφου είδες την θυγατέρα μου να έχη τριγύρω της τους γαμβρούς. Καθώς άγαπάς. Θα γευθής όμως σήμερα μαζή μας.

— Δεν θέλω να σε δώσω πείραξι, κύρ Λεονάρδε, απεκρίθη ο Γερμανός. Πηγαίνω να παρατηρήσω τ'α βρόδια στη βουκή και έπειτα σ' ανταμώνω. — Και είπων ταύτα διευθύνθη προς τ'ο λειβάδιον, όπου ο Λεονάρδος τ'ω έδειξε μακρόθεν μέρος των ζώων του. 'Ος βαδίζων ταχέως εύρεθη μετ' ολίγον πλησίον των Πτελαιών. 'Ησθάνθη τότε την ανάγκην να υπάγη να φιλήση τον υιόν του και να επανίδη την Μαρίαν, ει και άπώλεσε την έλπίδα και άπεδίωξε την ιδέαν ότι θα γίνη σύζυγος αυτής.

— Όσα είδε και ήκουσεν εν τ'ω χωρίω και εν τη οικήα του Λεονάρδου, τ'ω έπροξένησαν παράδοξον έντύπωσιν. Είχεν ανάγκην να εύρεθ' έκ νέου μετ'α του τέκνου του και της καλής και άφελους κόρης. Άλλ' εις μάτην παρετήρησεν εις τους πέριξ άγρούς· δεν είδεν ούτε την Μαρίαν, ούτε τον Πέτρον. Και όμως την ώραν εκείνην οι βουσκοί ήσαν εις τ'α λειβάδια. 'Ιδών δε παιδίον τι φυλάττον ποιμνία προβάτων,

— Είναι τ'α πρόβατα των Φτελιών; ήρώτησε.

— Μάλιστα, απήντησε τ'ο παιδίον.

— Είσαι πιστικός των; 'Εδ'ω τ'α παλληκάρια φυλάγουν τ'α πρόβατα και της γήδαις;

— Όσες, τ'α φυλάγω εγώ σήμερα, γιατί η πιστική έφυγε· ήταν άρρώστη.

— Πλήν δεν ήλθε μια άλλη πιστική τ'ο ταχύ;

— Α! μάλιστα, μά έφυγε κι αυτή.

— Πώς, έφυγε; δεν είχε μαζή της ένα παιδί;

— Ναι, ένα παιδάκι που έκλαιε· και οι δύο τους έφυγαν ύστερα από δύο ώρας.

— Ποι;

— 'Από που θα ήλθαν. Δεν την ρώτησα.

— Και γιατί έφυγεν; είπεν ο Γερμανός άνησυχών επί μάλλον.

— Και μήγαρις ξέρω;

— 'Ελθών μετ'α ταύτα προς τους εργάτας ο Γερμανός ήρώτησεν αυτούς· άλλ' ουδείς ήξευρε να τον πληροφορήσῃ. Τοῦτο μόνον εγνώριζον, ότι άφου ώμίλησε μετ'α του κυρίου ή Μαρία, ανεχώρησε χω-

ρίς να είπη τι, μετ' αυτής δε και τ'ο παιδίον, τ'ο όποιον έκλαιε.

— Και τί έκαμνεν του υιού μου; έρώνησεν ο Γερμανός θερμότερον.

— 'Ησαν λοιπόν υιός σου; και πως εύρίσκουνταν με την μικρή; Πόθεν είσαι και πως λέγεσαι; ήρώτησαν μειδιώντες οι εργάται.

— Ο Γερμανός βλέπων ότι αι έρωτήσεις δεν ήθελον τελειώσει αν απεκρίνετο, έζήτησε να ιδῇ τον κύριον του ύποστατικού· άλλ'α δεν ήτον εκεί.

— Πλήν τέλος πάντων, δεν ξέρετε την αιτίαν που δεν έμεινεν η κοπέλλα; επανέλαθεν ο Γερμανός άνυπομόνως.

— Άλλ' από έρωτήσεως εις έρώτησιν έννόητεν, ότι η κόρη και τ'ο παιδίον διευθύνθησαν προς τους Φουρούς. Έτρεξεν εκεί. Ούτε η χήρα ούτε ο Λεονάρδος δεν είχαν έτι επανέλθει. 'Η ύπηρέτης είπε τ'ω Γερμαν'ω, ότι μια κόρη κρατούσα παιδίον ήλθε και τον έζήτησεν, άλλ' ότι μη γνωρίζουσα αυτήν, δεν την έδέχθη, και την έσυμβούλευσε να υπάγη εις την κώμην.

— Και γιατί δεν τους έδέχθη; ήρώτησεν ο Γερμανός δυσανασχετών. 'Ο τόπος σας λοιπόν είναι μισόξενος; του άφίνω γεγ'α τέτοιου τόπου. Έν-τούτοις έρωτών έπληροφόρηθη περι της Μαρίας και του υιού του ότι έπειδή ήσαν κακώς ένδεδυμένοι και οι δύο, τους είχαν έκλάβει ως επάιτας.

— Η Μαρία έδέχθη τεμάχιον άρτου εξ ύσων τη προσεφέρθησαν δια τ'ο παιδίον όπερ επείνα, και φεύγουσα ταχέως μετ' αυτού εισήλθεν εις τ'ο δάσος.

— Έτρεξε και αυτός προς τ'ο δάσος και μετ' ολίγον έφθασεν εις τ'ο μέρος, όπου παρ'α τ'ο τέλμα είχε διανυκτερεύσει. Τ'ο πυρ έκάπνιζεν εισέτι· γραιά τις συνέλεγε τ'α μείναντα ξύλα, άπερ είχε σωρεύσει η Μαρία· και σταθείς ήρώτησεν αυτήν. Άλλ' ως κωφή και παρακούουσα τους λόγους του,

— Ναι, υιέ μου, είπεν, έδ'ω είναι ο μαγευμένος βάλτος. Είναι κακό τ'ο μέρος και ποτέ δεν πρέπει να τ'ο πλησιάζη κανείς, πριχού να ρίψη τρία λιθάρια με τ'ο άριστερό χέρι, και να κάμη τ'ο σταυρό του τρεις φορές με τ'ο δεξιόν...

— Δε σε ρώτω αυτό, είπεν ο Γερμανός, έννοήσας ότι είχε να κάμη με κωφήν, και φωνάζων μ' όλην την δύναμιν εις τ'ο ώτιόν της. — Δεν είδες να περάσῃ απ' έδ'ω μια κοπέλλα μ' ένα μικρό παιδί;

— Ναι, απήντησεν η γραιά, πνίγηκεν ένα παιδί!

— Ο Γερμανός έρρίγησεν από κορυφής μέχρι ποδών, άλλ' εύτυχώς η γραιά επρόσθεσεν·

— Είναι τώρα πολὺς καιρός, και για ένθύμησι έβαλαν ένα άμορφο ξύλινο σταυρό. Πλήν μια νύχτα που έκαμε βρονταῖς και άστραπαῖς η νεράιδες ήλθαν και τον έρρίξαν στο βάλτο. Όποιος έχει την κακή μοῖρα να σταματήσει έδ'ω τη νύχτα, δεν μπορεί να έβγη πριχού γίνη μέρα. Όσο και αν γυρίζῃ, και διακόσια μίλια να κάμη μέσα στο λόγγο, θα βρεθῇ όλο στο ίδιο μέρος.

Του γεωργού η φαντασία κατεπλήχθη υπό της διηγέσεως ταύτης· και η ιδέα επικειμένου δυστυχήματος τοσοῦτον έκυρίευσεν τον νοῦν του, ὥστε

τον περιέχουσε ψυχρός ιδρώς. Μη έλπίζων δε να λάβῃ άλλας πληροφορίας άνέβη τον ίππον του και περιέτρεχε κράζων μεγαλοφώνως· « Πέτρε! Πέτρε! » και πληρών τ'ο δάσος από μυρίους θορύβους. Έπειτα δε ήκραζέτο μη τυχόν φωνή τις απεκρίνετο· άλλ'α μόνον οι κώδωνες των βοών ήκούοντο, η και τ'α γρυλλίσματα των χοίρων έρίζοντων περι τ'ας βαλάνους. Μετ' ολίγον όμως περιστάσις τις συνήνωσε τους δύο φυγάδας μετ'α του Γερμανού. Και ήν άνέκρυστος η χαρά του Πέτρου, και της Μαρίας και του καλού πατρός.

Η. Η ΜΑΥΡΙΚΑΙΝΑ.

Μετ'α πορείαν ενός τετάρτου της ώρας, έξελθόντες του δάσους, έτρεχον επί της μεγάλης οδοῦ και η Ξανθή έχρεμέτιζεν όσάκις συνήντά τι γνωστόν εις αυτήν. 'Ο δε μικρός Πέτρος διηγέτο ὅπως έννόησε τ'α πρό μικρού συμβάντα.

— 'Ησαν δε ταῦτα· η άνάγωγος επίθεσις του έκμισθωτού κατ'α της Μαρίας, ήν ιδών τόσον νέαν και ευειδή, έζήτησεν άνευ προοιμίων να κακοποιήσῃ.

— Τώρα, Γερμανέ, θα μαρτυρήσῃς, είπεν η Μαρία μετ'α την λεπτομερή διήγησιν του μικρού, ότι αν δεν έμεινα εις του άχρείου εκείνου άνθρώπου, δεν είναι σφάλμα μου.

— Και σύ, Μαρία, θέλω να με πῃς, αν άνθρωπος είκοσι οκτώ έτών είναι γέρος, όταν χρειάζεται να υπερασπισθῇ μη κόρη από την άχρειότητα ενός άνδρός, σ'αν τ'ο χωρικό σου εκείνο;

— Αέγω, Γερμανέ, ότι μ' έγλύτωσες από τ'α χέρια του, και θα σε γνωρίζω χάρι όλημου τη ζωή.

— Τόσο μόνον;

— Παπάκι μου, είπε τ'ο παιδίον, ζ'αστόχησα να πω της Μαριγούλας εκείνο που σε ύποσχεφτηκα, πλην θα τ'ο πω στο σπῆτι και θα τ'ο πω και της νόνας.

— Ο λόγος οὔτος του παιδός έφερεν εις συλλογήν τον Γερμανόν. Έπρεπε τώρα να εξηγηθῇ μετ'α των συγγενών του.

Εύτυχως ο Πέτρος έκοιμάτο όταν έφθασαν εις την κατοικίαν του, και ο Γερμανός τον απέθεσε πρώτον χωρίς να τον έξυπνίσῃ εις την κλίνην του, και έπειτα διηγέθη τ'α διατρέξαντα εις τον Μαυρίκιον. Οὔτος δε καθήμενος πρό της εισόδου του οὔκου, τον ήκουε σοβαρῶς. Και τοι λυπηθείς δια την κακήν του ταξειδίον έκβασιν, επεδοκίμασεν όμως την διαγωγὴν του Γερμανού, ότε οὔτος εξιστόρησε τ'α της χήρας Γερίνου, και τ'α συμβάντα της Μαρίας.

— Ελα να δειπνήσῃς, Γερμανέ, είπεν αὐτῷ η παρευρεθείσα εις τον διάλογον πενηνρά του. Αυπούμαι ότι δεν συβάρηκε τ'ο πρᾶγμα, φαίνεται δεν τ'ο ήθελε ο Θεός. Να κυττάξουμε άλλου.

— Ναι, ναι, είπεν ο γέρον.

Την εποῦσαν ήγέρθη ο Πέτρος με τους κορυδαλούς, ήτοι τ'α εξημερώματα, και πάντα τ'α συμβάντα της προτερείας εξηλειφθησαν της μνήμης του. Άλλ'α και ο Γερμανός προσεπάθησε να λησμονήσῃ ταῦτα, καταγινόμενος εις τ'α έργα του·

ήτον όμως τόσῳ δύσθυμος και τοσοῦτον αλλοορρόνει ὥστε παρετήρησεν τοῦτο πάντες. Οὔτε όμίλει προς την Μαρίαν, ούτε προσείχεν αὐτῇ. Και όμως, αν τον ήρώτουν εις ποῖον λειβάδιον εύρίσκεται, η δια ποίας οδοῦ επέρασεν, ήδύνατο να τ'ο είπῃ εν όποια-δήποτε ὥρᾳ της ήμέρας. Δεν έτόλμησε δε να ζητήσῃ παρ'α των συγγενών του να την περιθάλψωσι τον χειμῶνα εις την άγροικίαν των, αν και έγίνωσκεν ότι επασχε στερουμένη πάντων. Όμως αι στερήσεις της थेραπεύοντο, και η γραιά Γιλέτα οὔδεποτε κατώρθωσε να έννοήσῃ πως δεν ετελείοναν ποτέ τ'α ολίγα ξυλά της, και πως η μικρά σιταποθήκη της ήτο τ'ο πρωῒ μεστή, ενῶ τ'ο έσπέρας την άφινε κενήν. Βέβαια, κάποιος θα επέρα δια της θυρίδος του άχυρώνος, έχυνε τον σάκκον του χωρίς να έξυπνίσῃ τινά και χωρίς ν' αφήσῃ έχνος. 'Η γραιά και ανησύχει και έχαιρεν. Έπεχρέωσε δε την θυγατέρα της να μη είπῃ εις κανένα τ'α συμβαινόντα, διότι αν έμάνθανον τ'ο θαῦμα θα την εξαλάμβανον μάγισσαν.

— Η Μαρία όμως έμάντευσε κάλλιον την αλήθειαν· άλλ'α μη τολμῶσα να τ'ο όμολογήσῃ εις τον Γερμανόν δια τον φόβον μη επαναλάβῃ την περι γάμου ιδέαν του, προσεποιεῖτο ότι δεν παρετήρει τίποτε.

— Ημέραν τινα η Μαυρίκαινα εύρεθείσα μόνη μετ'α του Γερμανού εν τ'ω κήπῳ, τ'ω είπε περιπαθῶς·

— Πτωχέ μου γαμβρέ, θαρρῶ πως πάσχεις. Δεν τρῶς, καθὼς πρῶτα, δεν γελάς πλέον, και μόλις βγάζεις δύο λόγια απ' τ'ο στόμα σου. Μήπως κανείς μας σ' ελύπησε χωρίς να τ'ο θέλῃ;

— Όχι, μάνα, απεκρίθη ο Γερμανός.

— Τότε, λοιπόν, παιδί μου, σε ήλθε πάλιν η πίκρα για τ'ο θάνατο της μακαρίτισσας. Άντ'ις να περάσῃ η λύπη σου αύξάνει, υιέ μου, και θα κήμης καλὰ να ξαναπανδρευθῇς, καθὼς σ' έδωκε συμβουλή και ο γέρος.

— Ναι, μάνα, αὐτὴ είναι η γνώμη μου, πλην η γυναίκες που με λένε να πάρω δεν με κάμουν.

— Τότε φαίνεται πως δεν μαντεύσαμε την όρεξίν σου. Κάπου θα ήναι γυναίκα που να σ' άρέσῃ, και ὅ,τι λογῆς είναι άμορφη η άσχημη, νηά η γερά, πλούσια η φτωχή, έχουμεν άπόφασι, εγώ κι ο γέρος, να σου δώσωμε την ευχή μας· δεν μπορούμε να σε βλέπουμε ὅλο πικραμένο.

— Μάνα, είσαι καλή κ' ευλογημένη, καθὼς και ο πατέρας, απεκρίθη ο Γερμανός· πλην η συμπάθειά σας δεν μπορεί να φέρῃ γιαιτρικό στον πόνο μου. Η κοπέλλα που άρέσω δεν με θέλει.

— Τότες θα είναι πολὺ νηά, και να διαλέξῃς νηά· ες την ήλικία σου είναι τρέλλα. — Ναι, μάνα, έκαμα την τρέλλα ν' αγαπήσω μια νηά, και έρω πως δεν είναι φρόνιμο, κάμνω τ'α δυνατό μου να τ'η λησμονήσω, πλην δεν μπορῶ ο κακοτυχός.

— Αν είναι έτσι, παιδί μου, σ' έκαμαν μάγια. Μιά γιαιτρίχ είναι μόνο· η κοπέλλα ποσπει ν' αλλάξῃ γνώμη και να σ' ακούσῃ. Χρειάζεται να μ'πῶ εγώ στη μέση και να την δῶ. Να με πῃς που είναι και πως την λέν.

— Άλλοι! μάνη, δὲν κοτάω, εἶπεν ὁ Γερμανός, θὰ μὲ περιγελάσῃς.

— Όχι, Γερμανέ, δὲν θὰ σὲ περιγελάσω, ἔχεις πίκρα καὶ δὲν θέλω νὰ τὴν αὐξήσω. Νὰ μὴν εἶναι ἡ φανή;

— Όχι, μητέρα, δὲν εἶναι αὐτή.

— Ἡ Ροζέτα;

— Οὐτε.

— Λέγε λοιπόν, δὲν θὰ τελειώσω ἂν ὀνοματίσω ὅλας τὰς κοπέλλας τοῦ χωριοῦ.

Ἄλλ' ὁ Γερμανός νεύσας τὴν κεφαλὴν δὲν ἀπεκρίνετο.

— Ἀς εἶναι, Γερμανέ, εἶπεν ἡ Μαυρίκινα, σ' ἀφίνω σήμερα ἡσυχία. Αὐριο ἔσως ἀνοίξῃς σ' ἐμὲ ἢ στὴ νύφη μου τὴν καρδιά σου.

Καὶ ἐγερθεῖσα ἔλαβε τὸ κάνυστρον καὶ μετέβη ν' ἀπλώσῃ τὰ πανικὰ εἰς τὰ χαμόκλαδα. Ἄλλ' ὅπως τὰ τέκνα τότε λαμβάνουσιν ἀπόφασιν, ὅτε βλέπουσιν ὅτι οὐδεὶς πλέον προσέχει εἰς αὐτά, οὕτω καὶ ὁ Γερμανός ἠκολούθησε κατόπιν τῆς γραίας καὶ ὠνόμασε τὴν Μαρίαν τῆς Φιλέτας.

Ἐξεπλάγη μεγάλως ἡ Μαυρίκινα ἀκούσασα τὸ ὄνομα ἐκεῖνο. Μόνον τῆς κόρης αὐτῆς τὸ ὄνομα δὲν εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν νοῦν τῆς ἄλλ' ἵνα μὴ λυπήσῃ τὸν Γερμανόν, οὐδὲ ἀνεκραύγασεν, οὐδὲ ἀπέδειξε τὴν ἐκπληξίν τῆς. Ἰδούσα δὲ ὅτι ἡ σιωπὴ τῆς τὸν ἐλύπει, τὼ ἔπειτα τὸ κάνυστρον καὶ εἶπε·

— Ἐλα, Γερμανέ, καὶ μὲ τοῦτο πρέπει νὰ μὴ μὲ βοηθήσῃς ν' ἀπλώσω; Πάρ' αὐτό. Ἐσκέφθηκες καλὰ; ἀποράσεις γιὰ τὸ πού εἶπες;

— Ἀ! μητέρα, δὲν εἶναι στὸ χέρι μου ν' ἀποφασίσω, ἡ Μαρία δὲν θέλει νὰ μ' ἀκούσῃ. Θὰ γιὰ τρευθῶ, ἂν μ' ἐπείσῃς.

— Κι' ἂν δὲν μ' ἐπείσῃς;

— Όλα ἔχουν ἓνα τέλος... ὅταν τ' ἄλλογο εἶναι πολὺ φορτωμένο, πέφτει· τὸ βρόδι ὅταν δὲν τρώγῃ πεθαίνει.

— Θὰ πῇ λοιπόν ὅτι καὶ σὺ θ' ἀποθάνῃς, ἂν δὲν πάρῃς τὴ Μαρία; ὁ Θεὸς φυλάξῃ, Γερμανέ, ὅταν ἐσὺ δὲν ἔχῃς θάρρος, σημαίνει πῶς αἰσθάνεσαι ὅσα λέγεις. Θὰ μὲ ὑποσχεθῇς πῶς μὴ ἐβδόμῃ θὰ σταθῇς ἡσυχος, δὲν θὰ πικραίνεσαι, θὰ τρώγῃς, θὰ κοιμάσαι, καὶ θὰ ἦσαι χαρούμενος σὰν πρῶτα. Ἐγὼ θὰ ὁμιλήσω τοῦ γέρου, κι' ἂν πάρω τὴ γνώμη σου, θὰ ζητήσῃς νὰ γνωρίσῃς τότε τὴν ἰδέα τῆς κοπέλλας.

Ὁ Γερμανός ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν ὑπόσχεσιν καὶ ἡ ἐβδόμη παρήλθε, χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ αὐτῇ κατ' ἰδίαν ὁ Μαυρίκος. Καὶ προσεπάθει μὲν ὁ γεωργός νὰ φαίνεται ἡσυχος, ἀλλ' ἦτο ὡχρότερος καὶ εἴτι πλέον περιλύπος.

Ἐξέως, τὴν πρωῒν τῆς Κυριακῆς, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πενθερά του τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐξηγήθῃ μετὰ τῆς Μαρίας.

— Διόλου, ἀπεκρίθη, δὲν τῆς μίλησα κἀν.

— Πῶς λοιπόν θέλεις νὰ τὴν καταπείσῃς, ἀφοῦ δὲν τὴν μιλᾷς;

— Μὴ μόνον φορὰ ἐλάλησαμε μαζῇ, σὰν ἡμα-

στε τοὺς Φουρούς. Ἀπὸ τότε, δὲν τὴν μίλησα ἄλλο. Ἡ ἄρνησίς τῆς μ' ἐπίκρανε τόσο πολὺ, ποῦ τὸ ἔχω καλῆτερα νὰ μὴν τὴν ἀκούσω νὰ λέγῃ πῶς δὲν μ' ἀγαπᾷ.

— Λοιπόν, νιέ μου, τώρα πρέπει νὰ τὴν μιλῇς· ὁ γέρος σου δίδει τὴν ἀδεια. Ἐλα, ἀποφάσισε, τὸ θέλω, γιὰτὶ δὲν μ' ἐπείσῃς νὰ μένῃς σ' αὐτὴ τὴν ἀμφιβολία.

Ὁ Γερμανός ὑπήκουσε, καὶ μετέβη εἰς τῆς γραίας Φιλέτας, νεύων κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἀμνηχανών. Ἡ Μαρία ἐκάθητο μόνη εἰς τὴν παρεστίαν (*), καὶ ἦτο τοσοῦτον σύννοος, ὥστε δὲν ἐνόησεν εἰσελθόντα τὸν Γερμανόν. Ὅτε δὲ τὸν εἶδεν ἐμπρός τῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς καὶ κατεκοκκίνισε.

— Μαριγούλα, εἶπε καθεστῆς πλησίον τῆς, σὲ δυσχερεστῶ, τὸ ξέρω, μὲ τὴν παρουσίαν μου, ἀλλ' ὁ γέρος καὶ ἡ γρηὶά θέλουν νὰ σὲ μιλῇσω καὶ νὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μὲ πάρῃς ἄνδρα. Ἐσὺ δὲν τὸ θέλεις; τί;

— Γερμανέ, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία, βέβαια λοιπόν μ' ἀγαπᾷς;

— Σὲ κακοκαρδιζῶ μ' αὐτό, τὸ γνωρίζω, πλὴν δὲν φταίω γ' αὐτό. Ἐλα, Μαρία, κύτταξέ με· εἶμαι ἄσχημος σὰν τὸ διάβολο;

— Όχι, Γερμανέ, ἀπεκρίθη μειδιῶσα, εἶσαι ὡραιότερος ἀπὸ ἐμὲ.

— Μὴ μὲ περιπαίζῃς, πλὴν κύττα, οὔτε τρίχα, οὔτε δόντι μὲ λείπει ἀκόμη, τὰ μάτια μου σὲ λέγουν πόσον σ' ἀγαπῶ. Κύτταξέ με στὰ μάτια, νὰν τὸ δῇς γραμμένο.

Ἡ Μαρία ἠτένισε τὸν Γερμανόν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μετὰ τῆς συνήθους παιδαριώδους ἀφελείας τῆς, καὶ ἔπειτα, στρέψασα τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

— Ἀ, Θεέ μου! σὲ προξενῶ φόβον, εἶπεν ὁ Γερμανός· μὲ βλέπεις σὰ νᾶμουν ὁ ἐνοικιαστής ἀπὸ τὰς φτελιαῖς. Μὴ φοβᾶσαι, Μαρία, σὲ παρακαλῶ. Ἐγὼ δὲν θὰ σὲ πῶ ἀχρεῖους λόγους... Θέλεις νὰ φύγω γιὰ νὰ ἡσυχάσῃς;

Ἡ Μαρία ἔτεινε τὴν χεῖρά τῆς εἰς τὸν γεωργόν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν ἢ κἀν νὰ ἀνορθώσῃ τὴν κεφαλὴν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐστραμμένην πρὸς τὴν ἐστία.

— Καταλαβαίνω, εἶπεν ὁ Γερμανός, μὲ συμπονεῖς, εἶσαι καλὴ, ὀλίβεςαι νὰ μὲ κάμῃς κακότυχο, πλὴν δὲν μ' ἐπείσῃς νὰ μ' ἀγαπᾷς;

— Γιὰτὶ μὲ λὲς αὐτά, Γερμανέ, ἀπεκρίθη τέλος ἡ Μαρία. Θέλεις λοιπόν νὰ μὲ κάμῃς νὰ κλάψω;

— Καλὴ μου Μαρία, τὸ γνωρίζω, ἔχεις καλὴ καρδιά, πλὴν δὲν μ' ἀγαπᾷς, καὶ κρύβεις τὸ πρόσωπό σου γιὰ νὰ μὴν ἰδῶ τὴν ἀποστροφὴν σου. Κι' ἐγὼ, δὲν τολμῶ νὰ σὲ σφίξω οὔτε τὸ χέρι...

Ἀ! Μαριγούλα!

Καὶ ὁ ταλαίπωρος Γερμανός ἐξηκολούθει ὁμιλῶν οὕτως ἐπὶ πολὺν ὥραν, καὶ λέγων τὰ ὑπὲρ τῆς νέας

(*) Λέξις ἐπιζωμένη εἰς Κῦθηρα καὶ σημερινῶς, πλησίον τῆς ἐστίας, τοῦ πυρός.

αἰσθήματα καὶ παθήματα του, ἐνῶ ἡ Μαρία ἔτρεμε πάντοτε. Αἶφνης ἐστράφη, τὰ δάκρυά τῆς ἐπλημύριζον τὸ πρόσωπόν τῆς καὶ παρετήρησε τὸν Γερμανόν μὲ ἥθος ἐπιπλήξεως. Ὁ δυστυχὴς γεωργός ἐνόμισεν ὅτι τετέλεσται, καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν καταδίκην του ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ. Ἀλλ' ἡ κόρη τὸν ἐσταμάτησε, τὸν ἐνηγαλίσθη κρύπτουσα τὸ πρόσωπόν τῆς ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς, καὶ

— Γερμανέ, εἶπεν ὀλολύζουσα, δὲν ἐμάντευσε; λοιπόν πῶς σ' ἀγαπῶ;

Ὁ Γερμανός θὰ ἔχανε τὸν νοῦν του ἂν τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὴν καλύβην ὁ υἱός του ἔριππος ἐπὶ καλᾶμης μετὰ τῆς ἀδελφῆς του, καὶ δὲν τὸν ἐπανεφέρεν εἰς ἐκυτόν. Τὸν ἀνῆγειρεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ θέτων αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μηστῆς του,

— Ἰδέ, εἶπεν, ἰδέ πόσους εὐτυχεῖς ἔκαμες, μὲ τὴν ἀγάπην σου!

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΥΠΕΡΑΤΑΝΤΕΙΟΥ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΥ.

— 000 —

Ὁ οὕτω ὀνομασθεὶς παρὰ τῶν Εὐρωπαίων ὑποβρύχιος ἡλεκτρικὸς τηλεγράφος, περὶ οὗ ὀλίγα τινα εἶπομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ, κατασταθεὶς ἐσχάτως μετὰ πολλὰς περιπετείας, ἐξ ὧν μία ὑπῆρξε καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ κατακοπῇ ἀπὸ φάλαιναν, ἤρχισε νὰ μεταδίδῃ εἰδήσεις ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀμερικὴν, καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκείνην. Ὡς λεπτομερέστερον περιέγραψε (Ὁρα φυλλ. 166 Πανδ. σελ. 323) τὰ περὶ τοῦ τηλεγράφου τούτου ὁ ἐν Νεοεβρακῶ ἡμέτερος Δ. Ν. Μπόττας, ὁ τηλεγράφος οὗτος διατρέχων ἀπόστασιν 1600 μιλίων, ἔχει τὴν μίαν μὲν ἄκρην ἐν τῷ ἐξωτερῷ τῆς Ἰρλανδίας ἀρωτηρίῳ τῷ καλουμένῳ Βαλέντιορ, τὴν ἑτέραν δὲ εἰς τὴν Νέαν Γῆν, νῆπον τῆς Ἀρκτῆς Ἀμερικῆς.

Κοινοποιήσας τις γενομένη πρὸ ἐνός μηνὸς ἐκ τῆς Νέας Γῆς τὴν 8 ὥραν καὶ 3/4 μετὰ μεσημβρίας, καθ' ὥραν δηλαδὴ ὅτε γίνονται εἰσέτι ὑποθέσεις, ἐφ' ὧς μὲν ἐν ἀκρεῖ εἰς Ἰρλανδίαν, ἀλλὰ τὴν 11 ὥραν καὶ ἐν τέταρτον τῆς νυκτός. Ἡ διαφορὰ αὕτη φαίνεται κατὰ πρῶτον παράδοξος· πῶς δηλαδὴ ἀφοῦ ἡ κοινοποίησις ἐφ' ὧς ἀμα σταλεῖσα, παρήλθεν τόσαι ὥραι.

Τῆς ἀπορίας ταύτης τὴν λύσιν προλαβοῦσα ἔδωκεν ἡ Πανδώρα ἐν τῷ ἀνωτέρῳ προμνημονευθέντι φυλλαδίῳ. Ἡ Ἀμερικὴ καίται δυτικώτερον τῆς Μεγάλης Βρετανίας· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἀνατέλλων διατρέχει, ὡς γνωστόν, ἀλληλοδιαδόχως πάντας τοὺς μεσημβρινούς τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἡ πολιτικὴ ἢ ἀστρονομικὴ ἡμέρα δὲν ἄρχεται πανταχοῦ συγχρόνως. Εὐκόλως ἄρα ἐννοοῦμεν ὅτι μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς νυκτός, εἶναι ἡμέρα ἐν τῇ

Ἀμερικῇ, διότι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει βραδύτερον εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον.

Περὶ τούτων ὁ Μηνύτωρ τῶν Παρισίων δίδει ἐξηγήσεις τινάς, τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς δημοσιεύομεν ὡς περιέργους καὶ ἀναγκαίας.

«... Ἐπειδὴ μετὰ τῶν ὥρολογίων τοῦ Βαλεντίου καὶ τῆς Νέας Γῆς ὑπάρχει διαφορὰ δύο ὥρων καὶ 45 περίπου λεπτῶν, ὅτε ἐστάλη εἰς Ἰρλανδίαν ἡ κοινοποίησις, τὰ μὲν ὥρολόγια τῆς Νέας Γῆς ἐσήμεινον ὥραν ὀγδόην καὶ 25 λεπτά, τὰ δὲ τοῦ Βαλεντίου ὥραν ἐνδεκάτην καὶ 15 λεπτά. Καὶ σημειώτεον ὅτι ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι ἡ ἐλαχίστη μετὰ τῶν ὥρολογίων τῶν δύο ἡμισφαιρίων, διότι τὰ δύο μέρη εἰς ὁ ἀποπερατοῦται ὁ τηλεγράφος εἶναι τὰ πλησιέστερα πρὸς ἀλλήλα παντὸς ἄλλου.

» Ἐν τὴν γῆνιν σφαῖραν περιεζώνοντες μεταλλικὸν ἑλασμα, ὁποῖον τὸ μετὰ τῇ Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ, τὸ ἡλεκτρικὸν ρεύμα ἤθελε περιτρέχει αὐτὴν ἐντὸς ἐνός δευτερολέπτου, καὶ εἴτι ὀλιγώτερον ἡ συγκοινωνία ἄρα μετὰ τῇ καὶ τῶν μᾶλλον ἀπεχόντων τόπων ἤθελεν εἶσθαι ἀκαριαία. Ἡ ταχύτης δὲ αὕτη ὑπερβαίνει καταπολὺ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ἡλίου, ἔχοντος ἀνάγκην 24 ὥρων ἵνα περιέλθῃ τὸν ἡμέτερον πλανήτην.

» Ἡ ὥρα δὲν εἶναι ποτὲ ἡ αὐτὴ εἰς δύο μέρη κείμενα ὑπὸ διαφόρους μεσημβρινούς, ὥς πλὴν καὶ ἂν καίται πρὸς ἀλλήλα· ἰδοὺ δὲ παράδειγμα· τὸ Πάνθεον, ὡς γνωστόν, καίται πλησίον τοῦ ἀστεροσκοπείου, καὶ μάλιστα κατὰ πλάτος ἀπέχει πλέον ἢ κατὰ μῆκος. Ὁ μὲν μεσημβρινός τοῦ ἀστεροσκοπείου διαβαίνει πλησίον τοῦ παλατίου Λουξαμβούργου, ὁ δὲ τοῦ Πανθέου μολὶς ὀλίγως ἐκτοστυίας μέτρων ἀπέχει τοῦ παλατίου τούτου. Καὶ ὅμως, εἰ καὶ πλησιέστατοι πρὸς ἀλλήλους οἱ δύο οὗτοι μεσημβρινοί, ἡ ὥρα τοῦ Πανθέου κειμένου πρὸς ἀνατολὰς διαφέρει ἐπαισθητῶς τῆς ὥρας τοῦ ἀστεροσκοπείου κειμένου πρὸς δυσμὰς· ἦτοι, ὅτε εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον ἡ ὥρα εἶναι δωδεκάτη, εἰς τὸ Πάνθεον εἶναι ὀκτακάτη καὶ δύο δευτερόλεπτα.

» Εἰς τὰς Βερσαλλίας, κείμενας 20 χιλιόμετρα πρὸς δυσμὰς τῶν Παρισίων, ἡ ὥρα ὑστερίζει πλέον τῶν 50 δευτερολέπτων τῆς ἡμετέρας.

» Τὸ Γρενόβιον (**) οὗ τινος τὸν μεσημβρινόν οὐ μόνον οἱ Ἀγγλοὶ ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἔθνη ὁμολογοῦσιν ἀλάνθαστον, κείμενον 2 βιβλίου καὶ 20 λεπτά μῆκους πρὸς δυσμὰς τῶν Παρισίων, ὑστερίζει ὡς πρὸς τὴν ὥραν ἐννέα λεπτά καὶ 22 δευτερόλεπτα τῆς ὥρας τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ Γεσοκρινιάτρη (Brest), ἡ τελευταία τῶν δυτικῶν πόλεων τῆς Γαλλίας, καίται 7 βιβλίου μῆκους πρὸς δυσμὰς τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, καὶ ὑστερίζει κατὰ τὴν ὥραν 27 λεπτά.

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Greenwich, πόλις ἀξιολόγος τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁδοῦ τοῦ Ταμέσιος, ἐν ᾗ καὶ τὸ κατὰ τὴν ναυτικὴν ἀσμάχων καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀγγλῶν μεσημβρινός, μεσημβρινός ὁλέθριος εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι καὶ αὐτὸν ἐκράχθη ἡ γραμμὴ τῶν ἡμετέρων ὥρων.

» Εάν λοιπόν μεταξύ τούτου μικρῶν ἀποστάσεων ὑπάρχει τοιαύτη διαφορά, ἀνάγκη νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβῶς τὰς ὥρας τῆς μεταξύ τῶν πόλεων τῶν δύο ἡμισφαιρίων ἀνταποκρίσεως, ἵνα μή, γινομένη παρακλίσις, διαταράσῃ τὰς ἐξείς τῶν κατοίκων αὐτῶν. Ὁ ἔμπορος τοῦ Νεοβοράκου ἡ τῆς Νέας Αὐρηλίας ὅπου εἶναι ἡμέρα ἐνῶ παρ' ἡμῖν ἡ νύξ εἶναι προκεχωρημένη, δὲν πρέπει νὰ ὑποχρεοῖ τὸν ἐν Παρισίοις ἢ ἐν Λονδίῳ ἀνταποκριτὴν αὐτοῦ νὰ ἀγρυπνῇ παρὰ τὴν θύραν τοῦ τηλεγραφικοῦ πρακτορείου ὅπως λάβῃ τὴν κοινοποίησιν τὴν ὁποίαν περιμένει καὶ ἀποκριθῇ.

» Τὰ ὥρολόγια τοῦ Νεοβοράκου κειμένου περὶ τὸν 76 βαθμὸν μήκους πρὸς δυσμὰς τῶν Παρισίων, ὑστερίζουσι κατὰ πέντε ὥρας καὶ ἐπέκεινα τῶν ἡμετέρων διό, ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν 10 ὥραν, δηλαδὴ τὴν ὥραν ἐκείνην καθ' ἣν ἄρχονται αἱ ὑποθέσεις, εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσι 5 ὥραν, δηλαδὴ τὴν ὥραν καθ' ἣν κοιμῶνται εἰσέτι ὕπνον βαθύτατον. Ὅταν εἰς Νεοβοράκον ἐγείρωνται τῆς κλίνης, εἰς Παρισίους ἔχομεν μεσημβρίαν ὅταν ἡμεῖς γευώμεθα περὶ τὴν πέμπτην ὥραν, οἱ ἐν Νεοβοράκῳ προγεύονται, καὶ ὅταν οὗτοι πρυγεύονται ἡμεῖς κοιμώμεθα.

» Εἰς τὴν Νέαν Αὐρηλίαν κειμένην ἐστὶ δυτικώτερον, ἢ διαφορά πρὸς ἡμᾶς εἶναι ἐξ ὥρων καὶ 10 λεπτῶν, πλέον δηλαδὴ τοῦ ἐνὸς τετάρτου τῆς ἡμέρας. Ὅθεν, κοινοποιήσας στελλομένη ἐξ ὑποθέσεως ἐκ Παρισίων διὰ τοῦ τηλεγράφου τὴν τρίτην πρωϊνὴν ὥραν τῆς 15 Αὐγούστου, θέλει φθάσει ἐκεῖ τὴν ἐννιάτην νυκτερινὴν ὥραν τῆς 14 Αὐγούστου, καὶ τὰν ἀπαλιν. Εάν στείλωμεν ἐξ Εὐρώπης εἰδήσεις χρονολογουμένας τὴν πρώτην, δευτέραν, τρίτην, κλ. ὥραν τῆς αὐγῆς τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἢ τοῦ ἑσπέραν τοῦ μηνὸς ἢ τοῦ ληξάντος ἡδὴ ἔτους. Εάν ὁ ἔμπορος τῆς Εὐρώπης θέλει νὰ φθάσῃ ἢ κοινοποιήσῃ τοῦ εἰς τὴν Νέαν Αὐρηλίαν τὸ πρῶτ', ὅτε ἐνεργοῦνται αἱ ὑποθέσεις εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, πρέπει νὰ στείλῃ αὐτὴν περὶ μεσημβρίαν. Ἡ κοινοποιήσις ἢ στελλομένη ἐντεῦθεν τὴν 10 ὥραν τῆς νυκτός, θέλει φθάσει ἐκεῖ τὴν 4 μετὰ μεσημβρίαν ὅτε μετρίαζομένου τοῦ καύσωνος ἐπαναλαμβάνονται αἱ ὑποθέσεις.

» Καθὸ ἐπιχειρηματίαι οἱ Ἀμερικανοὶ θέλουσι βεβαίως συνενώσει δι' ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τὸ Νεοβοράκον μετὰ τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου τῆς Καλλιφορνίας. Ὁ Ἀγ. Φραγκίσκος, κείμενος 128 βαθμοὺς μήκους πρὸς δυσμὰς τῶν Παρισίων, ὑστερίζει ὡς πρὸς τὸν χρόνον ὀκτὼ ὥρας καὶ 20 λεπτά· ἄρα ἡ ἡμετέρα νύξ εἶναι ἐκεῖ κατὰ μέγα μέρος ἡμέρα, καὶ ἡ νύξ αὐτῶν ἡμέρα ἐν Παρισίοις.

» Τὸν χειμῶνα, ὅτε μόλις τὴν 7 ὥραν τῆς πρωΐας φαίνεται ὥς, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν ἡ ὥρα εἶναι 10 1/2 τῆς νυκτός. Εἰς τὸν Ἀγ. Φραγκίσκον ἐτοιμάζονται νὰ κοιμηθῶσιν ὅταν εἰς Παρισίους γίνεταί ἡμέρα. Ὁ καταλλήλοτερος ἄρα χρόνος τῆς

παρ' ἡμῶν εἰς Καλλιφορνίαν ἀποστολῆς κοινοποιήσεων εἶναι ὁ μετὰ τῆς 4 καὶ 8 τὸ ἑσπέρας, ὡς ἀντιστοιχῶν πρὸς τὴν πρωΐαν ἐκείνης.

» Ὑπάρχει καὶ μέρος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ὅπου εἶναι μεσονύκτιον ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν μεσημβρίαν· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ μετὰ τῆς τοῦ στενοῦ Βέχριν πρὸς βορρᾶν καὶ τῆς Νέας Ζελανδίας πρὸς νότον. Ἀπέχει δὲ ἡμῶν 180 βαθμοὺς μήκους, καὶ τὸ μέρος τοῦτο ὀνομάζομεν γῆν ἀντιπῶδων· ἀλλὰ μετὰ τὴν ταύτην καὶ τῆς Εὐρώπης δὲν πρόκειται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ συστηθῇ τηλεγράφος.

Ἀλλὰ μόλις ἐγένετο ἡ σύστασις τοῦ τεραστίου τούτου τηλεγράφου, καὶ ἰδοὺ ἄλλος τις ἐκ Πεδεμοντίου, τὸ ὄνομα Βονέλλης, προτείνει νέαν ἐφεύρεσιν, καθ' ἣν ἡ κοινοποίησις δὲν θέλει ἐπαναλαμβάνεσθαι ἀπλῶς ὡς σήμερον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ χρηκτῆρες τῆς χειρὸς τοῦ ἐπιστέλλοντος θέλουσιν ἀντιγράψεσθαι παρομοιωτύπως. Περιεργότατον δὲ εἶναι ὅτι, κατὰ τὸν Κ. Βονέλλην, ὁ τηλεγράφος αὐτοῦ θέλει ἀνατυπῶν καὶ τὰς ἐφημερίδας αὐτὰς καὶ τὰ λοιπὰ ἐντυπα. Τί γενήσεται λοιπὸν τότε ἡ Πανδώρα, παραδείγματος χάριν, ἐὰν ὁ Βονέλλης τῆς τηλεγράφος τῶν Ἀθηνῶν, διότι ὑποθέτομεν ὅτι καὶ ἐνταῦθα θέλει συστηθῇ τοιοῦτος ὅπως ἐσυστήθη καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ, ἀνατυπῶν αὐτὴν ἀκαριζίως καὶ πωλεῖ ἀντὶ ὀλίγων ὀβολῶν;

ΟΛΥΜΠΙΑ.

—οοο—

Ὁ ἐν Βουκουρεστίοις Κ. Ἀναγνώστης Ζάππας, εἰς τῶν ἀγωνισθέντων στρατιωτικῶς ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἐπανάστασιν, ἀφιέρωσεν εἰς τὸ ἔθνος τὰ κέρδη καὶ τὸν τόκον τετρακοσίων μετοχῶν, πρὸς δὲ καὶ τρισχίλια αὐστριακὰ φλωρία ἥτοι δραχ. περίπου 40 χιλιάδας εἰς σύστασιν καὶ συντήρησιν Ὀλυμπίων. Ὅποια δὲ ἔσονται τὰ Ὀλύμπια γίνεται δῆλον ἐκ τῆς κατωτέρω περιλήψεως τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος Βασιλικοῦ διατάγματος.

Διὰ τῆς συστάσεως ταύτης ὁ Κ. Ζάππας εὐεργετῇ τὴν πατρίδα· διότι τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν γεωργίαν δὲν προάγουσι τόσοι τὰ σχολεῖα, ὅσον ἡ ἐνίσχυσις ἢ διδομένη διὰ βραβείων καὶ ἀμοιβῶν· μάρτυρα ἔχομεν αὐτὸν τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν. Πρὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ δύο ἢ τρεῖς ἦσαν γνωστοὶ ὡς ποιηταὶ παρ' ἡμῖν· ἀλλὰ μετ' αὐτὴν ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλοι οὐχὶ ἀδόκιμοι. Ἡ βράβευσις εἶναι κέντρον τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως ὄργανον ἐκ τῶν καταλλήλοτατων βελτιώσεως καὶ προόδου. Συγχαίροντες ἄρα ἀπὸ καρδίας τὸν Κ. Ζάππαν διὰ τὴν τοσοῦτον συνετὴν καὶ ἐπιφελῆ χρῆσιν τοῦ πλούτου αὐτοῦ, εὐχόμεθα νὰ γείνωσι καὶ ἄλλων διαγωνισμῶν συστάσεις, καὶ μάλιστα διαγωνισμοῦ πρόθεσιν ἔχοντος τὴν βράβευσιν

τῆς χρησιμοθεσίας, ὅπως ἐν τῇ Γαλλίᾳ τὸ καλούμενον *prix Monthyon*. Τοιοῦτου διαγωνισμοῦ ἐχομεν μεγίστην ἀνάγκην.

Ἰδοὺ ἡ περίληψις τοῦ περὶ Ὀλυμπίων διατάγματος.

« Εἰς τὰ Ὀλύμπια τελούμενα ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν, θέλουσι παρίστασθαι πάντα τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς ἐνεργείας καὶ ἰδίως τὰ τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας. Ἡ διευθύνσις καὶ ἐπιστάσις αὐτῶν ἀνέτιθεται εἰς τὴν παρὰ τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιτροπὴν τὴν ἐπὶ τῆς ἐμφυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας, εἰς ἣν θέλουσι προστίθεσθαι ἐκάστοτε ἐπὶ τούτῳ τέσσαρα ἄλλα μέλη, ἐκλεγόμενα παρὰ τοῦ ὑπουργεῖου τῶν ἐσωτερικῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἥς θέλει προεδρεύει ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργός, δι' ἐκάστοτε ἐκδιδομένου προγράμματος τῆς θέλει κανονίζει τὰ καθέκαστα τὰς τελέσεως τῶν Ὀλυμπίων. Καὶ ἰδιαίτεροι μὲν διατάξεις ἐκδοθήσονται περὶ τῆς παραδοχῆς τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, ἅτινα ὑπόκεινται εἰς ἐκζύμωσιν ἢ ἀνάφλεξιν, ἰδιαίτεροι δὲ αἰθουσαι προσδιορισθήσονται ἐν τῷ καταστήματι τῆς ἐκθέσεως διὰ τὰς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγόμενας μηχανὰς πρὸς τελειοποίησιν τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας.

» Ἐπιτροπαὶ κατ' ἐπαρχίας διοριζόμεναι ὑπὸ τῶν νομαρχῶν θέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῶν ἐκασταχοῦ Διοικητικῶν Ἀρχῶν, τὰ περὶ τῶν Ὀλυμπίων, προεξετάζουσαι ἐπιτοπίως τὰ σταλνόμενα προϊόντα, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐκδοθησομένου κανονισμοῦ.

» Τὰ ἐν τοῖς Ὀλύμπιοις ἐκτεθησόμενα θέλουσι κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν Ἑλληνοδικῶν, ἥτοι τριμελῶν εἰδικῶν ἐπιτροπῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ ἐπὶ προτάσει τῆς ἐπιτροπῆς τῆς βιομηχανίας, καὶ προσλαμβανουσῶν κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ ἀνὰ δύο εἰδικούς ἀνδρας πρὸς τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων προϊόντων. Περὶ δὲ τὴν κρίσιν τῶν βραβευσθησομένων προϊόντων οἱ ἑλλανοδίκαι θέλουσιν ἔχει ἰδιαίτερος ὑπ' ὅψιν μετὰ τῶν ἄλλων τὴν χρησιμότητα αὐτῶν, τὸ ὀλιγοδάπανον τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν τελειότητά των.

» Οἱ ἀγῶνες θέλουσι διαιρεῖσθαι εἰς Στεφανίτας καὶ Χρηματίτας. Ἐν τοῖς πρώτοις θέλουσιν ἀπονέμεσθαι νομισματοσῆμα, κατὰ γένη μὲν, χρυσᾷ Α' καὶ Β. τάξεως, διακρινόμενα κατὰ πάχος καὶ διάμετρον, κατ' εἶδός δὲ, ἐπίσης δύο τάξεων, ἀργυρᾷ καὶ χαλκᾷ, καὶ ἐπαινοὶ. Τὰ νομισματοσῆμα ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους θέλουσι φέρει τὴν Βασιλικὴν προτομὴν καὶ περίξ· α' Ὁθωρ Α'. Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἰδρυτὴς τῶν Ὀλυμπίων· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐμπαλιν στέφανον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὰς λέξεις α' Στέφανος Ὀλυμπιακὸς Α', ἢ Β', τάξεως. Ἀγνωσθέντος Εὐαγγέλης Ζάππας. » Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπνεμηθησομένων νομισματοσῆμων, κατὰ τὰς διαφόρους διαιρέσεις τῶν προϊόντων, θέλει ὀρίζεσθαι διὰ Β. διατάγματος ἐκδιδομένου κατὰ γνωμοδότησιν τῆς βιομηχανικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ θέλει

γνωστοποιεῖσθαι διὰ τοῦ περὶ τῆς συγκροτήσεως τῶν Ὀλυμπίων περιοδικοῦ συγγράμματος. Τὰ νομισματοσῆμα θέλουσι συνοδεύεσθαι μετὰ διπλωμάτων ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, μνημονευόντων δὲ καὶ τοῦ ἀγνοήτου.

» Ἐν τοῖς χρηματίταις ἀγῶσι δίδονται ἀνὰ δύο βραβεῖα, συνιστάμενα εἰς χρήματα.

» Τὰ Ὀλύμπια θέλουσι διαρκεῖ ἐκάστοτε ἀπὸ τῆς Α'. Κυριακῆς μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου. Ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν Ὀλυμπίων θέλει ἀρχεσθαι ἀπὸ θρησκευτικῆς τελετῆς ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς, ἢ ὑλικῆς προόδου τῆς Ἑλλάδος κληροδοτησάντων γενναίας συνδρομᾶς, ἢ δὲ λοιπῇ ἡμέρᾳ ἔσται Ἀκαδημαϊκὴ ἑορτὴ, καθ' ἣν θέλει ἀναγινώσκεσθαι ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ὑπὸ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς, μέχρι δὲ τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπὸ τινος πεπαιδευμένου ὑπὸ τῆς συγκλήτου, περιληπτικὴ ἐκθεσις τῆς ἐπὶ τῶν τεσσάρων ἐτῶν τῆς Ὀλυμπιάδος γενομένης διανοητικῆς προόδου. Ἡ ἐκθεσις αὕτη θέλει μνημονεύει καὶ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι δημοσιευθέντων ἀξίων λόγου συγγραμμάτων, ὡς καὶ τῶν βραβευσθέντων διανοητικῶν ἀγωνισμάτων. Προσέτι δὲ θέλει βραβεύεσθαι τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Κυρίου Εὐαγγέλη Ζάππα καὶ τι διανοητικὸν ἔργον δι' ἐκάστην Ὀλυμπιάδα ἀλληλοδιαδόχως ὑφ' ἐνὸς τῶν ἐπιστημονικῶν τῆς Ἀκαδημίας τμημάτων, ἢ μέχρι τῆς συστάσεως αὐτῆς, ὑπὸ τῶν ἀντιστοιχοῦσων σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου πρὸ τετραετίας προκηρυττόμενον.

» Ἡ δευτέρα Κυριακὴ προσδιορίζεται εἰς βράβευσιν τῶν προϊόντων τῆς κτηνοτροφίας· ὁ ἀγὼν εἶναι στεφανίτης. Μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν τελεσθήσεται ἵπποδρόμιον ἐγχωρίων ἵππων, ὁ δὲ ἀγὼν ἔσται χρηματίτης, καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν βραβείων ἐκ δρ. 500, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ δρχ. 300.

» Ἡ τρίτη Κυριακὴ προσδιορίζεται εἰς βράβευσιν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας· ὁ ἀγὼν ἔσται στεφανίτης· μετὰ δὲ τὴν μεσημβρίαν πανηγυρισθῶσιν δημοτελεῖς γυμνικοὶ ἀγῶνες ἐν τῷ σταδίῳ καταλλήλως διασκευασθησόμενοι· οὗτοι ἔσονται χρηματίται· τῶν δὲ βραβείων τὸ μὲν πρῶτον δι' ἑκάστον δρχ. 100, τὸ δὲ δεύτερον δρχ. 50, ἀμφοτέρω μετὰ κλάδου ἐλαίας.

» Ἡ τελευταία τῶν Ὀλυμπίων ἡμέρα ἔσται ἡ τῆς βραβεύσεως τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων· ὁ ἀγὼν ἔσται στεφανίτης· τὴν δ' ἑσπέραν παρατεθήσεται ἐν τῷ θεάτρῳ νέον τι δράμα, κατ' ἐκλογὴν τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος τῆς Ἀκαδημίας, καὶ τελεσθήσονται μουσικαὶ συμφωνίαι ἑλληνικῆς συνθέσεως. Εἰς τὰς συνθέσεις ταύτας ἀπνεμηθήσονται βραβεῖα· ὁ δὲ ἀγὼν ἔσται στεφανίτης.

» Μετὰ τὸ τέλος τῶν Ὀλυμπίων, τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν, ἀφαιρῶν εἰς τὰς καταδειχθείσας ἀνάγκας τῶν κυριωτέρων ἐκασταχοῦ κλάδων τῆς βιομηχανίας, θέλει ἀναλόγως τῶν ἐνόντων πόρων μεταπέμπεσθαι τινὰς τῶν ἐμπεριότερων παραγω-

γών και φροντίζει περί τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, ὥπως τελειοποιῶνται εἰς τὸ ἴδιον ἐπιτήδευμα.

» Ἡ πρώτη συγγραφή τῶν Ὀλυμπίων θέλει τελεσθῇ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ὀκτωβρίου 1859· μετρητοῦ δ' ἀνεγερθῇ ἰδιαίτερον κατάστημα, θέλει ἐνεργηθῇ αὐτὰ ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Σχολείου τῶν Τεχνῶν, κατασκευαζομένου καὶ τοῦ ἀνήκοντος παραρτήματος διὰ τὰ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας.

» Δι' ἰδιαίτερων κανονισμῶν ἐλάχιστοτε ἐκδοθησομένων παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τῆς ἐπὶ τῆς βιομηχανίας ἐπιτροπῆς, θέλουσι κενονίζεσθαι ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τὰ περὶ τῆς προπαρασκευῆς καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν Ὀλυμπίων.»

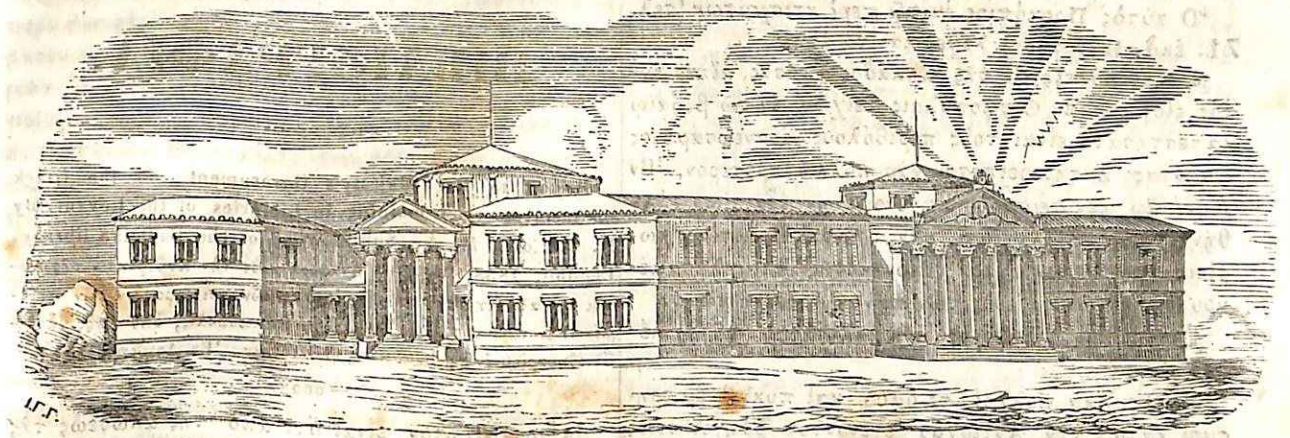
ΠΕΡΙ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΙΕΡΟΓΛΥΦΩΝ.

—ooo—

Εἰς διαφόρους ἀρχαίους ναοὺς, τύμβους καὶ ἄλλα μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου ἀπαντῶνται κεχραγμέναι καὶ ἐξωγραφημέναι εἰκόνες διαφόρων ἐμφύχων

τε καὶ ἀψύχων ὄντων, ἔτι δὲ καὶ διάφορα γεωμετρικά καὶ ἄλλα ἰδανικά σημεῖα, ἅτινα ἀποτελοῦσι σήμερον τὸ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ἀλφάβητον. Καὶ τινὰ μὲν εἶναι σημαντικά φωνῶν, ὥς τὰ τοῦ ἡμετέρου ἀλφαβήτου στοιχεῖα, διὸ καὶ φωνητικὰ καλοῦνται τὰ δὲ πλεῖστα παριστῶσιν ὀλοκλήρους ἰδέας, ὥς τὰ ἐμβλήματα, ὅθεν καὶ ἰδεογραφικὰ λέγονται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινὰ, τὰ ὅποια ποτὲ μὲν ἐκλαμβάνονται ὡς φωνητικά, ἄλλοτε δὲ ὡς ἰδεογραφικά, κατὰ τὰς περιστάσεις δηλονότι, ἢ μᾶλλον πᾶς διαφόρους ἐποχὰς καθ' ἃς ἦσαν ἐν χρήσει. Ἐκ τῶν ἱερογλύφων τούτων ὁ Χαμπολίων κατατάττει 260 εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φωνητικῶν, ὁ δὲ Σαλβωλίνης 303. Κατὰ δὲ τὸν Λήψιον τὰ μᾶλλον ἐν χρήσει τῶν σημείων τούτων, ὧν τὴν σημασίαν γνωρίζομεν νῦν καλῶς, εἶναι τὰ ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι σημειούμενα, ἐξ ὧν τὰ μὲν τῆς πρώτης στήλης εἰσὶν ἰδεογραφικά, τὰ δὲ τῆς δευτέρας φωνητικά. Εἰς ἕκαστον δὲ τούτων σημειοῦται καὶ ἡ παρισταμένη ἰδέα ἢ ἡ ἰσοδύναμος φωνή. Κάτωθεν δὲ τοῦ πίνακος προσετέθησαν αἱ ἐν Ῥοσσέττῃ κατὰ τὸ 1799 ἀνακαλυφθεῖσαι ἐπιγραφαί, αἵτινες ἐξηγημέναι οὔσαι καὶ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν Γούγγον καὶ Χαμπολλίων πρὸς κατάληψιν οὐ μόνον τῶν περιεχομένων ἐν ταῖς εἰρη-

Ἥλιος	☉	Ἄνθρωπος	♂
Σελήνη	☾	Γυνή	♀
Κόσμος	☼	Παῖς	♂
Ζωή	☿	Βασιλεὺς	♂
Ἐπιμέλεια	♂	Βασίλισσα	♀
Ἔτος	☿	Θεός	♂
Μήν	☿	Ἄρμων	♂
Νύξ	☿	Σέθ	♂
Τετράπουν	☿	Θότ	♂
Φυτόν	☿	Πανύγηρις	♂
Ζύθος	☿	Ἐπιδοκιμάζω	♂
Μέταλλον	☿	Ἐνέργεια δυνάμειος	♂
Ῥευστόν	☿	Ῥῆμα κινήσεως σημαντικόν	♂
Κατεργασμένος λίθος	☿	Φύλον θῆλυ	♀
Οἰκησις	☿	Ἀριθμὸς πληθυντικός	III
ΠΤΟΛΕΜΕΕΣ	☿	ΜΠΡΕΕΝΚΣΤΗ	☿
ἦτοι	☿	ἦτοι	☿
Πτολεμαῖος.	☿	Βαρενίκη.	☿

Ἑλληνικὸν Βουλευτήριον.

μέναις ἐπιγραφαῖς ἱερογλύφων, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν τοιαύτης φύσεως σχημάτων. Ἡ χρῆσις τῶν ψηφίων τούτων εἶναι ἀρχαιοτάτη, ὥς μαρτυροῦσιν οὐ μόνον τὰ ἐν τοῖς μνημείοις σωζόμενα σχήματα, ἀλλὰ καὶ τινες πάπυροι ἀνευρεθέντες ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ σωζόμενοι νῦν ἐν τοῖς ἀρχαιολογικοῖς μουσείοις τῆς Ἑβρώπης καὶ μάλιστα τοῦ Ταυρίνου ὅπου ἀπαρτᾶται πάπυρος γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Μοίριος τοῦ ἀκμάσαντος πρὸ 3,500, περίπου ἐτῶν

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ

ΤΗΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

—ooo—

Ἀξιότιμε φίλε!

Ἀνέγνων ὅσα ὁ διοικητικὸς ἱατρὸς τῆς Κορίνθου ἔγραψεν ἐν τῷ ΣΒ' φυλλαδίῳ τῆς Πανδώρας περὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ καταστρέψαντος τὴν Κόρινθον. Χάριν ὅμως τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας ὀφείλω νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς νὰ δημοσιεύσετε ὅτι ἐπληκνήθη ὁ ἀξιότιμος ἱατρὸς εἰπὼν ὅτι α ἐξετάσας ἱστορικῶς ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Κορίνθου μέχρι σήμερον οὐδαμοῦ εἶδεν ἀναφερομένην φυσικὴν τινα καταστροφὴν, κλ. κ. Ὁμολογῶντες ὅτι ἡ δογματικὴ αὕτη διαβεβαίωσις ὑπάρχει ὅπως οὖν τολμηρὰ διότι, πλὴν πολλῶν ἄλλων μαρτυριῶν, καὶ μάλιστα τῆς τοῦ Θουκυδίδου (5, 50. 5, 45 καὶ 8, 6,) καὶ τῆς τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλλ. ἱστορ. 4, 7, 4), ἰδοὺ τί ἀναγινώσκωμεν ἐν ταῖς τοῦ Προκοπίου ἀνεκδότοις ἱστορίαις τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐν τῷ Κεφ. ΙΗ'.

« Σεισμοὶ δὲ Ἀντιόχειαν τε καὶ τὴν τῆς ἐξῆς πρώτην, καὶ Σελεύκειαν, ἥπερ αὐτῆς ἐκ γειτόνων οἰκεῖται καὶ τὴν ἐν Κίλικίᾳ ἐπιφανεστάτην Ἀνάζαρον. Ἐν αἷς τῶν ἀπολωλότων τὸ μέτρον τις ἂν δικριθεῖσθαι δυνατός εἴη; προσθεῖη δὲ ἂν τις τὰ τε Ἰδωρα καὶ Ἀμάσειαν, ἡ πρώτη ἐν Πόντῳ ἐτύγχανεν οὕσα, Πολύδοτόν τε τὴν ἐν Φρυγίᾳ, καὶ ἡν Πισιδίαν Φιλομήδην καλοῦσι, Λυχνιδὸν τε τὴν ἐν Ἡπειρώταις, καὶ Κόρινθον, αἱ δὲ πολυπληθεῖς ὑπὸ τούτων τὸν χρόνον σεισμῶν τε καταπεσέιν, καὶ τοῖς φημένοις σχεδόν τι πᾶσι ξυμβολωμέναι τετύγχανεν. Ἐπιγενόμενος δὲ καὶ ὁ Λοίμω, οὗ πρόσθεν ἐμνήσθην, τὴν ἡμίσειαν μάλιστα τῶν περιγενομένων ἀνθρώπων ἀπῆνεγκε μοῖραν. Τούτων μὲν ἀνθρώπων ἐγένετο φθόρος, Ἰουστινιανοῦ πρότερον Ῥωμαίοις διοικουμένου τὴν πόλιν καὶ ὕστερον τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντος... »

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΟΝ.

—ooo—

Πρὸ τινῶν ἐτῶν τὸ οἰκοδόμημα ἐν ᾧ ἐβουλευόντο ἡ Γερουσία καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός· ἔμεινε δὲ ἄγνωστον μέχρι τῆς σήμερον ἐὰν ἡ τύχη ἢ κακόβουλος χεὶρ ἐξῆψε τὰς ὀλεθρίους ἐκεῖνας φλόγας.

Ἐκτοτε καὶ ἡ Γερουσία καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι συνεδρίαζον ἐντὸς τοῦ Πανεπιστημίου, ἀφαιροῦντες οὕτω ἀπ' αὐτοῦ ὀλόκληρον τὴν προσάρακτον πλευράν, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀποτεθῶσι συλλογαί, ἐργασίαι καὶ ἄλλα.

Διὰ τοῦτο τὰ βουλευτικὰ σώματα, τῇ προτάσει τῆς ἐξουσίας, ἔσπευσαν νὰ χορηγήσωσι πίστωσιν πρὸς οἰκοδομὴν Βουλευτηρίου.

Τούτου τὸ σχέδιον γενόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γάλλου ἀρχιτέκτονος Κ. Boulanger παρατίθεται ἐνταῦθα. Αἱ προπαρασκευαὶ τῆς ἐργασίας ἤρξαντο ἀφότου πρὸ μηνὸς περίπου ἡ Μεγαλειοτάτη βασίλισσα κατέθεσε τὸν θεμέλιον λίθον.

Ὁ αὐτὸς Προκόπιος ἐν τῇ περὶ κτισμάτων (σελ. 71. ἐκδ. Παρισίων) λέγει καὶ τὰ ἐξῆς·

«Καὶ πόλεις δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσας, αἵπερ ἐν τῷ εἰσι τῶν ἐν Θερμοπύλαις τειχῶν, ἐν τῇ βεβαίῳ κατεστήσαντο εἶναι τοὺς περιβόλους ἀνανεωσάμενος ἄπνυτας· κατηρξείπασαν γὰρ πολλῶν πρότερον. Ἐν Κορίνθῳ μὲν σεισμῶν ἐπιγενομένων ἐξαιτίων, Ἀθήνησι δὲ καὶ Πλατεῖσι, καὶ τοῖς ἐπὶ Βοιωτίας χωρίοις χρόνου μὲν μήκει πεπονηκόσιν, ἐπιμελησάμενου δὲ αὐτῶν οὐδενὸς τῶν πάντων ἀνθρώπων».

Ἀλλὰ καὶ Νικηφόρος ὁ Κάλλιςτος (17/3) λέγει ταῦτα·

«Ὁπνίκα πολλοὶ τε ὁμοῦ καὶ πυκνοὶ ἐμπρησμοὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχου ἐγένοντο· ὁδηγοὶ τινες ὥσπερ τῶν ἐσόμενων κλόνων καὶ προήμια καταβεβλημένοι τῶν καταληφόμενων ταύτην δεινῶν· καὶ γὰρ χρόνου διεληθόντος οὐ πᾶν πολλοῦ κατ' αὐτὸ τῆς μεσημβρίας, τὸ σταθερώτατον, συνάμα βρασμῶ καὶ σεισμῶ ἐξαιτίας προσβαλὼν τῇ πόλει πᾶσαν ἄρδην συντρίψαντες, ἀκαλλῆ καὶ ἀμορφον ἀπεδείκνυντο...»

«Μετὰ δὲ μῆνας αἵτις τριάκοντα ὑπὸ σεισμῶν πάλιν πάσχει τὰ χαλεπώτατα. Ὅτε δὴ καὶ τῆς ἀνηκούσης τυχοῦσα προνοίας, καὶ Θεοῦ πόλις ὠνόμασται. Ἐκαστος γὰρ τῶν οἰκητόρων τὴν Χριστοῦ κλῆσιν πρὸ τῶν θυρῶν γράφων, οὕτω τὸν τῆς γῆς ἀπέτρεπε κλόνον. Θεοῦ τινὲ τῶν εὐλαβῶν οὕτω χρῆσαντος γράφειν πρὸ τῶν θυρῶν, «Χριστὸς μεθ' ἡμῶν στήτε.» ἔτι δὲ καὶ Ἐπίδαμνος (Δυρράχιον νῦν ὀνομάζεται) πλεῖστα ὑπὸ ἀγρίων σεισμῶν πέπονθε. Καὶ Κόρινθος, ἡ ἀνὰ τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος ἰδρυταί.»

Καὶ ὁ ιστοριογράφος Πουκεδίλλης (τόμ. 6'. σελ. 398 κεφ. 56) λέγει ταῦτα·

«Il rapporte ensuite que la ville de Lychnidus ayant été renversé en même temps que Corinthe par un tremblement de terre arrivé sous le règne de Justin, dont les secousses, qui se renouvelèrent la treizième et la dix-septième année de la guerre des Goths, couvrirent la Grèce entière de ruines, elle fut relevée par l'empereur Justinien.»

Ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν μαρτυριῶν τούτων γίνεται ὁλον ὅτι ἡ μὲν Κόρινθος κατεστράφη καὶ ἄλλοτε ὑπὸ σεισμῶν, ὁ δὲ διαβεβαιώσας ὅτι ἡρεῖναι τὸς ἀρχαίους ιστορικοὺς περιωρίσθη, ὡς φαίνεται, εἰς μόνην τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ Σχόλια καὶ Παντανίου ιστορηθέντων. Πιθὸν μάλιστα, εἰν ἐρευνῆσαι προσεκτικώτερον τοὺς ἡμετέρους συγγραφεῖς νὰ εὕρῃ καὶ ἄλλας μαρτυρίας ἀνατρεπούσας τὴν γνώμην του.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1858,
Μ. Γ. ΔΗΜΗΤΡΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—*—*—

Report to Her Majesty's Government, on the Greek manuscripts yet remaining in Libraries of the Levant. By H. O. Coxe, M. A., Sub-librarian of the Bodleian library. London, 1858. Ἡτοι· α' Ἀναφορά πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος περὶ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῶν σωζομένων ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις, ὑπὸ Κόξ, ὑποβιβλιοθηκάρχου ἐν τῇ Βοδλειανῇ βιβλιοθήκῃ. Ἐν Λονδίῳ, 1858.

—ooo—

Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἀπὸ Λαυρεντίου τοῦ Μεδίκου, οὗ τινος τὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐνθερμον μέριμναν κατέδειξεν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους ὁ Κ. Παρμενίδης (*), μέχρι τῆς ἀποστολῆς τοῦ Κ. Κόξ περὶ ἧς ἡ ἀνωτέρω ἀναφορά, οὐ μόνον ἰδιῶται φίλοι τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ καὶ κυβερνήσεις, μηδὲ τῆς Ἰσπανικῆς ἐξαιρουμένης, ἐδαπάνησαν καὶ ἡγωνίσθησαν ὑπὲρ ἀνακαλύψεως καὶ διασώσεως Ἑλληνικῶν χειρογράφων. Καὶ τὸ ὅλυμαστότερον ὅτι, ἂν καὶ μυριάκις ἐπανελήθησαν αἱ ἐπὶ τούτῳ ἀποστολαὶ καὶ περιηγήσεις κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν λοιπὴν Ἀνατολὴν, ἂν καὶ μυριάκις ἀνεσκαλεύθησαν καὶ ἰδιωτικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ μοναστηριακαὶ βιβλιοθήκαι, ὅμως οὐδὲν ἦττον ἐξακολουθοῦσιν ἀνευρόμεναι αἱ ἐρευνᾶν (**). διότι ὅπως ἡ ἀνακάλυψις ἀρχαίων ἀγαλμάτων καὶ οἰκοδομῶν συντρέχει εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς τῶν ἀρχιτεκτόνων τέχνης, οὕτω καὶ ἡ εὕρεσις ἀρχαίων χειρογράφων συντελεῖ εἰς τὴν προκοπὴν, ὡς ὀρθῶς λέγει ὁ Κ. Κόξ, τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τῆς μελέτης τῶν εἰς αὐτὴν ἀσχολουμένων. Πρὸς ἡμᾶς μάλιστα τοὺς Ἑλλήνας προξενεῖ ἀνεκτίμητον ὠφέλειαν ἡ ἀνεύρεσις τῶν χειρογράφων, ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων, τὴν διευκρίνησιν, λέγομεν, καὶ συμπλήρωσιν τῆς καθόλου ἡμῶν ιστορίας. Αἱ κυβερνήσεις καὶ οἱ φιλάρχαιοι τῆς Δύσεως ἀναζητοῦντες χειρογράφους, ἕνα μόνον σκοπὸν ἔχουσι, τὴν πρόοδον τῆς φιλολογίας καὶ ταύτης ξένης· ἡμῶν ὅμως τὸ ἐκ τῶν χειρογράφων συμπερὸν εἶναι καὶ ἠθικόν, καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον καὶ τοῦ ἐκ τῶν ἀρχαίων λίθων καὶ ἐπιγραφῶν. Καὶ ἡμῶς πᾶράδοξόν τι καὶ ἀνεξήγητον συμβαίνει ἀπὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς τὰ κειμήλια ἐκεῖνα! τὸ δὲ παράδοξον τοῦτο καὶ ἀνεξήγητον δὲν προέρχεται ἐκ τῆς προαιρέσεως τῶν ἡμετέρων λογίων, διότι πτωχοὶ καὶ ἄποροι οἱ ταλαίπωροι οὐδὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρήσῃσιν οἰκο-

(*) Ὁρα φυλλάδ. Π α ν δ. 201.

(**) Ὁρα φυλλάδ. 122, 139 καὶ 200, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ Κ. Λεβαρβιέ, ἀποσταλέντος ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως, καὶ τῶν τοῦ Ρώσου Κ. Σεβαστιανῶν.

θεν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐξουσίας μηδέποτε προνοησάσης περὶ ἀνευρέσεως χειρογράφων. Καὶ αὐτῇ, ἥτις ἡγόρασεν ἀντὶ δώδεκα ἢ δεκαπέντε χιλιάδων δραχμῶν Ἑλληνογαλλικοῦ λεξικοῦ χειρογράφον, τὸ ὁποῖον ὡς ἀχρηστον καίτοι βρώμα σπητῶν, αὐτῇ ἥτις καταναλίσκει εἰς ματαίαις ἱσως ἀποδημίαις ὑπουργῶν οὐκ ὀλίγα, διστάζει ν' ἀποστείλῃ ἄνδρας ἱκανοὺς πανταχοῦ ὅπου σώζονται χειρογράφα πρὸς ἀγορὰν ἢ μελέτην ἢ ἀντιγραφὴν αὐτῶν! Ἀνέχεται βλέπουσα τοὺς ξένους ἐρχομένους, ὅπως ὁ Κ. Κόξ, καὶ εἰς αὐτὴν αὐτῆς τὴν πρωτεύουσταν πρὸς ἀγορὰν Ἑλληνικῶν χειρογράφων, αὐτῇ δὲ ἀναλγῆς μένουςα πρὸ τοῦ πατρίου θησαυροῦ, οὐ φροντίς, λέγει, Ἰπποκλείδῃ. Ἀλλὰ τοῦ μὲν Ἰπποκλείδου ἡ ἀδιαφορία συγγνωστῆ, διότι τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Σικυῶνος ἀντικατέστησε βεβαίως δι' ἄλλης· ὡς οὐκ ἐκλείψουσι τῇ Κυρίῳ στρατιῶται, οὕτως οὐκ ἐκλείψουσι καὶ τοῖς ἀνδράσι γυναῖκες· ἡμεῖς ὅμως, ἐπιτρέποντες πρὸς τοὺς ξένους ν' ἀποκτώσιν τὴν ἀνεκπλήρωτον κληρονομίαν τῶν πατέρων ἡμῶν, διὰ ποίας νύμφης θέλομεν ἀντικαταστήσει αὐτήν;

Ἄλλοτε ἐλέγετο ὅτι οἱ κατέχοντες τὰ χειρογράφα δὲν ἐδείκνυσαν αὐτὰ· ἀλλὰ, καὶ ἂν ἐκρύπτοντο ἀπ' ἡμῶν τῶν ὁμογενῶν, ὁ λόγος οὗτος ἐξέλιπε σήμερον· διότι, ὡς μνησθάνομεν παρὰ τῶν περιηγητῶν, καὶ ἰδίως παρὰ τοῦ Κ. Κόξ ἀνερευνησάντος ὑπὲρ τῆς δεκαπέντε βιβλιοθήκας μοναστηρίων, ἐκκλησιῶν, ἰδιωτῶν καὶ τοῦ ἐν Βυζαντίῳ σεραίου, οὐ μόνον δὲν ἐκρύβησαν τὰ χειρογράφα, ἀλλὰ καὶ μετὰ προθυμίας ἐδείχθησαν, καὶ πᾶσα εὐκολία πρὸς ἐξέτασιν ἐχορηγήθη αὐτῷ (*).

Κύριος σκοπὸς τῆς παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ἀποστολῆς τοῦ Κ. Κόξ ἦτο ἡ ἐπίσκεψις τῶν βιβλιοθηκῶν αἵτινες ἢ οὐδόλως ἢ ἀτελῶς ἤρευνήθησαν, ἢ καὶ ἂν ἤρευνήθησαν δὲν ἐγένετο γνωστὸν τί περιέχουσιν, πολλῶν ἐκ τῶν ἐρευνητῶν ἀποφανθέντων ὅτι οὐδὲν εὗρον ἄξιον περιεργείας. Ὁ ὑποβιβλιοθηκάρχιος ὅμως τῆς Βοδλειανῆς δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην· δὲν εἶναι, λέγει, ὀρθὸν νὰ δογματίζωμεν ἐπιτολαίως ὅτι οὐδὲν ἄξιον λόγου εὑρίσκεται ἐν τοῖς χειρογράφοις, διότι ἀναδιήσαντες αὐτὰ δὲν ἀνεκαλύψαμεν νέον φιλόσοφον, ἢ νέον ῥήτορα, ἢ ιστορικόν, ἢ δραματικόν, ἢ ἐφάμιλλον τοῦ Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους καὶ Αἰσχύλου καὶ Θουκυδίδου. Καὶ ἔχει δίκαιον ὁ Κ. Κόξ· ὁ κόσμος οὕτε κατοικεῖται οὕτε σώζεται ἐκ μόνων φιλόλογων· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι, ἀσυγκρίτως πλείονες τὸν ἀριθμὸν, ἄλλα ὠφελιμώτερα πολλάκις μετερχόμενοι καὶ προσθεύοντες, οἵτι-

(*) Ὁ ἡγουμένος ἐνός τῶν ἐν Καίρῳ μοναστηρίων εἰδείξεν αὐτῷ πολλὴν φιλοφροσύνην· «he treated me with the greatest courtesy» (σελ. 2)· καὶ ὅτε ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ πρὸς ἐξέτασιν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγίου τάφου ἐχορηγήθη αὐτῷ πᾶσα εὐκολία· «every facility for examining their contents» (σελ. 8). Ἀλλὰ καὶ ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐδωκεν αὐτῷ εὐμένως ἀδειαν νὰ ἐπισκεφθῇ δύο βιβλιοθήκας, «to which free access was most courteously granted me» (σελ. 5). κλ.

νὲς ἀξιοῦσι νὰ μάθωσιν ὁποῖον τὸ περιεχόμενον τῶν περιφρονουμένων χειρογράφων· ἐν ἐκ τούτου δὲν ὠφελῶνται οἱ εὐχρηστοὶ φιλόσοφοι, πιθανώτατον νὰ ὠφελῶνται οἱ πᾶνπολλοὶ ἐπιστήμονες, τεχνῖται, βιομήχανοι, ἠθικολόγοι καὶ οἱ περὶ τὰ τῆς θρησκείας ἀσχολούμενοι.

Ταῦτα ὀρθὰ καὶ δίκαια δοξάζων ὁ Κ. Κόξ, ἀποδεικνύοντα ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν περιφιλανθρωπὴν καὶ ἀδυσώπητον τῶν λογιστῶν τάξιν, τὴν διῶλίζουσιν μὲν τὴν λέξιν τῶν γνωμικῶν τοῦ Χρυσολωρᾶ καὶ τῶν ἀπορρηγμάτων τῶν Ἑπτὰ σοφῶν, ὀλίγον ὅμως προσέχουσιν εἰς τὴν ἐννοίαν, μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Συρίαν καὶ Παλαιστίνην καὶ Ἑλλάδα καὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, καὶ κατέγραψε τὰ βιβλία ὅσα ἐφάνησαν αὐτῷ ἄξια πλείονος προσοχῆς καὶ μελέτης.

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, πλὴν τῶν ἐντύπων βιβλίων ἐξ ὧν τινὰ ἀνάγονται εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐρευνήσεως τῆς τυπογραφίας, περιέχει καὶ 400 ἢ 500 χειρογράφα καλῶς φυλασσόμενα ἐντὸς θέσεων ὑαλίνας ἐχουσῶν τὰς θυρίδας.

Ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων κατέγραψε περὶ τὰ ἑκατόν, ἐν οἷς εὑρίσκονται καὶ Ἡσίοδος, καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ Δημοσθένης, καὶ Σοφοκλῆς, καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος, καὶ Ἑρμογένης, καὶ Γαληνός, καὶ σχόλια πολλὰ εἰς ἄλλους Ἑλλήνας συγγραφεῖς, πάντα μὲν ταῦτα οὐχὶ πᾶν ἀρχαῖα (τῆς 14 καὶ 15 ἑκατονταετηρίδος), οὐχ ἦττον ὅμως ἄξια μελέτης, διότι πιθανώτατον δι' αὐτῶν νὰ συμπληρωθῶσιν ἢ καὶ νὰ διευκρινηθῶσι χωρία τῶν ἐν χρήσει καίμενων. Χθὲς ἔτι εἶδομεν (*) ὅτι ὁ Κ. Σεβαστιανὸς εὗρεν ἐν Ἀθῶνι χειρογράφον περιέχον πληρέστερον τὸ κείμενον τοῦ Στραβῶνος.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ εὑρίσκονται καὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποστόλων χειρογράφα, καὶ συγγράμματα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀναβαίνοντα μέχρι τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος, ὡς ἡ Βλασταρὰ συναγωγὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, ὧν τινὰ καταδεικνύει ὡς περιεργότατα ὁ Κ. Κόξ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τῶν ἐκκλησιαστικῶν χειρογράφων ὁ ἀριθμὸς ὑπερτερεῖ, ὡς ἐν πάσῃ ταύτῃ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις, καὶ ἐν τῇ τοῦ Καίρου.

Μετὰ τῶν ἄλλων χειρογράφων ὑπάρχουσι καὶ Σχόλια ῥητορικῶν προγράμμάτων (ἰσως τοῦ Ἑρμογένους), τῶν ὁποίων τὴν ἀρχὴν ὡς περιεργὸν μεταγράφωμεν ἐνταῦθα· «Ἀπροαιμίστως ἐπὶ τῶν προαιμίων τραγωδία εἰς τὴν τοῦ αὐτεξουσίτου ἀναίρεσιν τὸ αὐτεξουσίσιον υἱοῦ τοῦ λογιστικοῦ καὶ τῆς θελήσεως—ἦλθε διὰ μεσότητος τῶν σχολαστικῶν θεολόγων καὶ τοι κοινῶν ἐν Ῥώμῃ ἐθα παρὰ τοῦ Πάπα γέγονε Χριστιανὸς Παπῆος προλογίζει Φαβρίος.»

Φαίνεται ὅτι ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀγίου τάφου πλουτεῖ εἰμὴ πλείονων, βεβαίως ἀξιολογωτέρων καὶ ἀρχαιοτέρων χειρογράφων, μάλιστα ἐκκλησιαστικῶν. Τὸ τῆς Πεντατεύχου, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Κ. Κόξ

(*) Φυλλάδ. 200, σελ. 192.

θεωρεῖ πᾶν ἀξιοσημείωτον. Τὸ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν Ἐπιστολῶν καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, τὰ δώδεκα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ τοῦ Ναζαρεθίου, καὶ Χρυσόστομου καὶ πολλὰ ἄλλα, χρονολογούνται ἀπ' αὐτῆς τῆς Θ', Ι' καὶ ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος· ἀλλὰ τὰ τῶν θύραθεν συγγραφέων, ὡς τὰ τῆς Ἰλιάδος, τῆς Κύρου παιδείας, τοῦ Δημοσθένους, τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Ἰπποκράτους, τοῦ Εὐριπίδου καὶ τῶν πλείοντα μετὰ σχολείων, εἶναι νεώτερα. Ἐν τῶν ἀπὸ τῆς ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος χειρογράφων τῶν περιεχόντων τοὺς λόγους Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνῶ, ὠραῖζεται κατὰ πᾶσαν σελίδα διὰ περιεργουσιῶν, ὡς βεβαίως ὁ Κ. Κόξ, εἰκόνων, ἕτερον δὲ εὐρισκόμενον ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ Μοναστηρίῳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ περιέχει Ἀναγνώσματα ἐκ τῶν Γραφῶν μετὰ μουσικῶν τόνων τῆς ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὰ χειρόγραφα τοῦ Ἀγίου εὗρεν ὁ ἡμέτερος περιηγητὴς φυλασσόμενα ἐντὸς καλῆς αἰθούσης σιδηρᾶς ἐχοῦσης τὰς θύρας (placed in a good room, secured by iron doors), καὶ ὅτι ματαίᾳ ἀπέβη πᾶσα προσπάθεια εἴτε ἐνταῦθα εἴτε ἀλλαχοῦ πρὸς ἀγορὰν χειρογράφων. Πρότινων ἐτῶν, εἶπον αὐτῷ οἱ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σταυροῦ, ἐδίδοντο εὐκολώτερα, διότι δὲν ἦτο γνωστὴ ἡ ἀξία αὐτῶν· σήμερον ὅμως ὅτε γινώσκουμεν αὐτήν, ἡ παραχώρησις εἶναι ἀδύνατος. — Καὶ μὲ χρυσίον ἂν τὰ ζυγίσας, εἶπον τῷ Κ. Κόξ οἱ τοῦ παρὰ τὴν Νεκρὰν θάλασσαν Ἀγίου Σάββα μοναχοί, πάλιν δὲν σὲ παραχωροῦνται. Τοιαῦτα τινὰ ἀπήντησαν καὶ οἱ ἐν Πάτρῳ μονάζοντες.

Τῆς νήσου ταύτης ὁ περὶ χειρογράφων πλοῦτος εἶναι πάντων τῶν λοιπῶν ἀνώτερος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ κάλλος· ἀλλὰ, πλὴν ὀλίγων, ὡς φέρ' εἶπεν τοῦ τῶν Ἱστορίων Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου (libri XI-XVI inclusive; membr. in fol. sec IX), τοῦ τῆς Φυσικῆς Παύλου τοῦ Αἰγινήτου (τῆς ΙΓ' ἐκατοντ.) τοῦ Αἰάντος καὶ τῆς Ἡλέκτρας (ΙΕ') καὶ τινων ἄλλων, πάντα τὰ λοιπὰ εἶναι ἐκκλησιαστικά. Σώζεται δὲ καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ, χειρόγραφον τῆς ΙΑ' ἐκατονταετηρίδος (Μηνολόγιον) μετὰ μουσικῶν τόνων.

Ὁ υποβιβλιοθηκῆριος τῆς Βαδλεϊανῆς ἐθαύμασε πρὸ πάντων τὸ τοῦ Ἰωβ, γενόμενον ἐπὶ μεμβράνης κατ' αὐτὴν τὴν ἐβδόμην ἢ ὀγδόην ἐκατονταετηρίδα· τὰ φύλλα εἶναι μέγιστα, λαμπρότατα κεκοσμημένα διὰ γραφῶν καὶ διὰ πολλῶν σχολίων ἐκ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ στοιχεῖα κεφαλαῖα. Ἀξιολογώτατον, ὡς βεβαίως, τὸ χειρόγραφον εἶπερ τι καὶ ἄλλο (*).

Μεταξὺ τῶν 131 χειρογράφων τῆς ἐν Πάτρῳ Μονῆς, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἐσημείωσεν ὁ Κ. Κόξ, εὐρισκόμεν δύο, ἀμφοτέρω τῆς ΙΑ' ἐκατονταετηρί-

δος, τὰ ὅποια ἀναγράφονται ὡς περιέργαι· τὸ πρῶτον μάλιστα ὥς συντελεῖ καὶ εἰς διασάφειν μέρους τινὸς τῆς ἡμετέρας μεσαιωνικῆς ἱστορίας. Τοῦτο ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἀνώνυμος. Καὶ ἐπιγράφεται μὲν ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, προτάσσεται ὅμως κεφάλαιον «Περὶ τῶν Ἀγριων ἐπιδημούντων ἐν Κωνσταντινουπόλει», ἀρχόμενον οὕτως: «Ὁ οὖν Μανσάλμας, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, τὴν Ἀβυδὸν κατὰλαβὼν.»

Τοῦ ἐτέρου ὁ συγγραφεὺς ζητεῖ φαίνεται ν' ἀποδείξῃ «ὅτι οὐ γάμος αὖξει τὸ ἡμέτερον γένος.» Καὶ εἶναι τῶν ἀναγκαίων νὰ μάθωμεν, ἡμεῖς πρὸ πάντων οἱ Ἕλληνες τῶν ὁποίων ἡ γῆ στερεῖται κατόικων, ποία ἡ μέθοδος δι' ἧς πολυπλασιάζεται ἄλλως ἢ διὰ γάμου τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος.

Ἐν τινι κατὰ τὴν Κρήτην μοναστηρίῳ εὗρεν ὁ Κ. Κόξ χειρόγραφον τῆς ΙΣΤ' ἐκατονταετηρίδος περὶ τοῦ βίου τῶν Ἀγ. Πατέρων, ἐν ᾧ προτάσσεται καὶ πραγματεία «περὶ τοῦ κύριου τοῦ ἐν τῇ Πατρὶς νήσῳ τὰς κεκοσμητίας ποιοῦντος.» Ὁ Κύνωψ, ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ διὰ κεφαλαίου Κ., ἐπειδὴ ἦτο ἄνθρωπος καὶ ὄχι τὸ ταυτόσημον τοῦ Θεοφράστου φυτόν, ἠκμῆζεν ἐν Πάτρῳ ὅτε καὶ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος. Περιέργαι δὲ καὶ παράδοξα ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀναγινώσκουμεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἐπιστηθίου μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ, τῷ ἐν τῷ Μηναίῳ τοῦ Σεπτεμβρίου (*). Κατὰ τὸν Συναξαριστὴν «Κύνωψ δὲ τις οἰκὼν ἦν ἐνταυθί, εἰς ἄκρον τὴν τῶν μάγων τέχνην ἐξησκηκώς, καὶ πᾶσαν τὴν τῶν δαιμόνων ἐνέργειαν ἐν αὐτῷ περιφέρων· ὃς τῷ πλήθει τῶν φαντασιῶν οὕτω παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐθαυμάσθη, ὡς καὶ Θεὸς νομίζεσθαι παρ' αὐτῶν.» Οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἀπόλλωνος μὴ ἀνεχόμενοι τὴν παρρησίαν μεθ' ἧς ὁ Ἰωάννης ἐδίδασκεν, ἤξισαν παρὰ τοῦ πανδαμονίου τούτου μάγου νὰ μεταχειρισθῇ τὰς κακοτεχνίας αὐτοῦ κατὰ τοῦ Ἀποστόλου· ὁ Κύνωψ ὅμως, πρὸ πολλῶν ἐτῶν διαιτώμενος ἐν ἐρήμοις ἀβάτοις καὶ μὴ θέλων νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν διὰ μικρὸν ἄνδρα τετραγυθήμενον, ἀπέστειλεν ἄγγελον πονηρὸν ἵνα παραλάβῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰωάννου· οὗτος ὅμως ἐνοήσας τὸν δαίμονα προσέταξεν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς νήσου. Ἰδὼν ὁ Κύνωψ ὅτι τὸ πνεῦμα δὲν ἐπανήλθεν, ἔπεμψεν ἕτερον· ἀλλὰ καὶ τούτου παθόντος τὰ αὐτὰ, ἀπέστειλε δύο ἄλλα ἐκ τῶν ἀρχόντων. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ τούτων τὸ ἐν ὑπερόριον ἐγένετο τῇ δυνάμει τοῦ Ἰωάννου, θυμὸς πλησθεὶς παρέλαθεν ἅπαντα τὰ πλήθη τῶν δαιμονίων καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ἡ πόλις πᾶσα ἤχησεν ἰδοῦσα τὸν Κύνωπα καὶ προσεκύνησεν αὐτόν. Ὅτε προκαλέσας τὸν Ἰωάννην νὰ ἀναστήσῃ νεκροὺς ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι «οὐκ ἀπέστειλεν αὐτόν ὁ Χριστὸς νεκροὺς ἐγείρειν, ἀλλὰ πεπλανημένους διδάσκειν,» διαπετάσας τὰς χεῖρας καὶ κρούσας αὐτὰς παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ ἠκούσθη μέγας θόρυβος, ἐγένετο ἀφανής. Καὶ ἐπάρκοντες τότε ἅπαντες τὴν φωνὴν ἐβόησαν.

(*) 26 Σεπτεμβρίου, ὅτε τελεῖται ἡ μνήμη τοῦ Θεολόγου.

«Μέγας εἶ Κύνωψ καὶ οὐκ ἔστι πλὴν σου.» Καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέβη ὁ Κύνωψ ἐκ τῆς θαλάσσης φέρων νεκρούς. Οἱ ὄχλοι ὀργισθέντες τότε κατὰ τοῦ Ἰωάννου διεσπάραν αὐτόν, ὥστε πάντες, μὴδὲ τοῦ Κύνωπος ἐξαίρουμένου, ἐπίβησαν ὅτι ἀπέθανεν. Ἀλλ' ὅτε μετὰ τινος ἡμέρας ἔμαθεν ὁ πλάνος ἐκαίνο· ὅτι ὁ Ἀπόστολος, ζῇ, ἠθέλησεν ἐκ νέου νὰ κατασχῇ αὐτόν, καὶ κρούσας πάλιν τὰς χεῖρας ἔβαλεν ἐκ τοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης. Ὁ Ἀπόστολος ὁ μὲν Ἰωάννης ἤλκετο πρὸς Θεὸν νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐξοδὸν τοῦ κακοτέχνου μάγου ἐκ τῆς θαλάσσης. Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας περιέμενον οἱ ταλαίπωροι Πάτριοι τὸν Κύνωπα παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὥστε οἱ πλείονες αὐτῶν λειποθυμήσαντες ἀπὸ τῆς ἀσιτίας καὶ τῶν φωνῶν καὶ κτύσεως, ἄφρονι ἐκείνῳ ἀπέθανον μάλιστα καὶ δύο παῖδιά.»

Ὁ Κ. Κόξ ἐπεσκέρθη καὶ τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος· καὶ ἐν Μήλῳ εἶδε τινὰ χειρόγραφα εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν καὶ ἠγόρασέ τινα. Κατὰ τὸν κατάλογον ταῦτα ἀνέχονται εἰς τὴν Ι', ΙΑ', ΙΒ', ΙΓ', ΙΔ' καὶ ΙΣΤ' ἐκατονταετηρίδα. Ἐν δὲ Ἀθήναις, πλὴν τῶν ἐν τῇ δημοσίᾳ βιβλιοθήκῃ ὀλίγων, εἶδε καὶ τὰ παρὰ τῷ Κ. Κόμῳ, ὅστις τὸ ὄνομα διαστρεβλὼν κατὰ τὴν τῶν Εὐρωπαίων συνήθειαν μεταβάλλει εἰς Κόρπην (*), τὰ ὅποια ἔμελλε νὰ στείλῃ πρὸς πώλησιν εἰς Ἀγγλίαν. Περὶ τῶν χειρογράφων τούτων ὠμίλησε δις καὶ τρίς ἡ Παρδώρα· ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ἀσώπιος προσέτρεψεν ἐν τινι λόγῳ τὴν ἡμετέραν κυβερνήσιν νὰ ἀγοράσῃ αὐτά.

Ἡ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει σεραίου βιβλιοθήκη περιέχει εἰκοσιδύο μόνον Ἑλληνικά χειρόγραφα· μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ Πίνδαρος μετὰ σχολίων, καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀμηρος μετὰ ὑπομνημάτων, καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Διογένης Λαέρτιος, καὶ Πτολεμαῖος, καὶ Διονύσιος Περιηγητὴς καὶ ἄλλοι.

Ἐξηγάγομεν τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῆς Ἀναφορᾶς τοῦ Κ. Κόξ ἵνα ἐνθυμίσωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν κυβερνήσιν ὅτι ὀφείλει αὐτὴ πρὸ παντός ἄλλου νὰ φροντίσῃ περὶ ἀγορᾶς, μελέτης καὶ ἀντιγραφῆς, ὡς εἶπομεν, ἀρχαίων χειρογράφων. Τὸ κατ' ἡμᾶς ἡγεθῆναι ἀναγνόντες ὅτι ὁ παρὰ ξένης Κυβερνήσεως ἀποσταλεὶς ἠγόρασε χειρόγραφα πωλούμενα ἐν Μήλῳ, ἐν αὐτῇ ἡμῶν τῇ πατρίδι, καὶ μετὰ θλίψεως ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ περὶ τὰ βιβλία ἐν γένει ἀδιαφορία τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως εἶναι μεγίστη. Προχθὲς ἔτι ἐπισκεφθέντες τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην, εὗρομεν σωρὸν βιβλίων κειμένων κατὰ γῆς, τὸν δὲ ἔφορον καὶ ὑπέφορον κλίσοντας σχεδὸν διότι δὲν εἶχον ποῦ νὰ ἀποθέσωσιν αὐτά. Ἐὰν εἶχον, ἔλεγεν ὁ ἔφορος, ὅκτω ἢ δέκα χιλιάδας δραχμῶν, ἤθελον ἐτοιμάσει θέσεις καταλλήλους ὅπως τοποθετήσω καὶ ταῦτα καὶ τὰ περιμενόμενα πολλά.

(*) Τὴν ἐν Νάξῳ μὲν Φανερὸν μὲν νυν μετωνόμασεν ὁ Κ. Κόξ Fanos—Romanis. Διὰ τοῦτο ἀμφιβάλλομεν ἂν καὶ τὸ ἀνωτέρω τεμάχιον τῶν ῥητορικῶν πραγμασιμάτων ἀνέγραψεν ὁρθῶς.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—ooo—

Μόλις παρήλθοι δεκαπέντε ἡμέραι ἀφ' ὅτου ἀνηγγέλλομεν θρηνοῦντες τὸν θάνατον τοῦ Καθηγητοῦ Γ. Μαυροκορδάτου, καὶ νέον χένομεν δάκρυ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Γ. Ζαλακώστα, γνωστοῦ πρὸς τὸ Παρελλίνιον, ἐκ τε τῶν ποιήσεων καὶ τῶν διὰ τῆς Παρδώρας δημοσιευθέντων πολλὰς διατριβῶν αὐτοῦ. Ἡ Ἑλλάς στερεῖται ἀνδρὸς χρηστοῦ καὶ στρατιωτικοῦ τιμίου, ἱκανοῦ καὶ φιλοπάτριδος. Ἡμεῖς δὲ πρὸς τοὺς ἐπιποθοῦμεν καὶ συνεργάτην, πεπαιδευμένον καὶ πρόθυμον. Ὁ καθηγητὴς Θ. Ὀργανίδης ἐρμηνεύει ἐκ συντόμῳ διὰ τῆς ἐπομένης νεκρολογίας πόσον ἐπενθήσαμεν πάντες ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ ταύτῃ.

Ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐορτὴν τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου τῶν πυροδόλων οἱ κρότοι, καὶ ἡ κίνησις τοῦ λαοῦ ἀνήγγελλον τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας ἐκείνης, πικροὶ κοπετοὶ καὶ θρήνοι, σπαραχτικὰ ῥοδοὶ ἠκούσθησαν εἰς οἰκίαν τινὰ παρὰ τὴν ἀνεγειρομένην Μητροπολιν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκεῖτο ἐν ταύτῃ νεκρὸς ἄνθρωπος τις πεντηκοντούτης στρατιωτικῆς φέρων στολήν· δύο στεφανοὶ δάφνης ἐκόσμουσαν τὸ μεγалоρὸς αὐτοῦ μέτωπον, καὶ τὰ ὠχρά, ἀλλὰ μειδιώντα εἰσέτι χεῖλιν τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἐψιθίριζον ἀκόμη δύο ἐνδοξα ὀνόματα: «Τὸ χάρι τῆς Γραβιάς, καὶ τὸ Μισοδόγιον!»

Ὁ νεκρὸς ἦτον ὁ Γεώργιος Ζαλακώστας Ἡπειρώτης τὴν πατρίδα, Ἕλληνας τῆς μεγάλης Ἑλλάδος, εὐφυῆς τὸν νοῦν, γενναῖος τὸ πρῶνιμα, ταπεινὸς ἐν ἀρετῇ, καὶ υπερήφανος πρὸς τὴν καταπολεμήσαν αὐτὸν πάντοτε σκληρὰν τύχην.

Σώματι μὲν ἀνῆκεν εἰς τὸν στρατὸν, καὶ ἐξέπληθρον τὰ ἱερὰ αὐτοῦ καθήκοντα μετ' ἀκριβοῦς καὶ τιμότητος ἀπαρδειγματίστον, καὶ τούτου μάρτυς εἶναι ἡ ἐντιμὸς πενία τοῦ πνεύματι δὲ κατετάττετο εἰς τὴν τάξιν τῶν αὐτοσχεδίων ἐκείνων καὶ αὐτομαθῶν λογίων, οἵτινες σπάνιως εἰσέτι μεταξὺ ἡμῶν, φέρουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν τὴν μεγαλοφυῶν στρατιᾶ τῆς εὐρύας αἰ ποιήσεις αὐ-

(*) Liber Job, SS. Patrum scholis instructus; codex re vera splendidus, figuris bene delineatis illustratus, et literis uncialibus sec. forsan VII. exeunte exaratus; membr. in fol. maximo.

τοῦ, καὶ οἱ δύο αὐτοῦ θρίαμβοι κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμόν δὲν διαψεύδουσι τὸν λόγον μου.

Τέκνον τῆς ἐπαναστάσεως ἐμελέτησε τὸν Ὀμηρόν του ἐν μέσῳ τοῦ κρότου τῆς μάχης καὶ τοῦ συριγμοῦ τῶν ἐχθρικών σφαιρῶν, καὶ τὴν μάχην ταύτην ἔψαλεν ὑπὸ τὴν ἐλαίαν τῆς βασιλευμένης πατρίδος.

Ὁ γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις εἰς τιμὴν τοῦ ἀνδρός, εὐρέθη πρό τινος καιροῦ εἰς φιλολογικὴν μετ' αὐτοῦ διαμάχην . . . ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ τάρου σιγῶσι τὰ πάθη, καὶ ὁ ὀφειλόμενος εἰς ἕκαστον φόρος πρέπει ἀκριβῶς νὰ τῷ ἀποδίδεται. Εἰς ὁρμὴν στιγμιαίας ἀνθρωπίνης παραφορᾶς μ' ἐλύπησε καὶ τὸν ἐλύπησα, ἀλλ' ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ φρόνησις πρὸ καιροῦ συνέσφιγγαν ἐκ νέου τὰς χεῖρας ἡμῶν μετ' ἐκείνης παλαιᾶς εἰκοναετούς φιλίας τὸν ἄρρηκτον δεσμόν! Πλὴν καὶ τοῦτο ἂν δὲν συνέβαινε, πάλιν ἤθελον χύσει δάκρυ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἀνδρός, ἂν θρηνοῦσιν αἱ Μούσαι, καὶ ἤθελον καυχῆσθαι ὅτι τοῦτο ἦτο τὸ εἰλικρινέστερον.

Ποιητὰ τοῦ Χάρλου τὰς Γραβιάς καὶ τῶν Σκωτῶν τοῦ Φαλέρου δὲν ἀπέθανες! Ζῆς, καὶ θέλεις ζῆσαι ἐφ' ὅσον ὑπὸ τὸν γλυκύν οὐρανὸν τῆς πατρίδος λατρεύεται ἡ ποίησις, καὶ ἀγαπῶνται οἱ ἱεροφάνται αὐτῆς.

Στρατιῶτα τοῦ Μισολογγίου καὶ ἔντιμε ἀξιωματικὲ δὲν ἐλησμονήθης! σὲ θρηνοῦσιν οἱ συνάδελφοι καὶ φίλοι σου, καὶ τὰ τέκνα σου θέλουσιν ἀνευρυθρίστως φέρεи τὸ ὄνομά σου!

Τὰ τέκνα σου; . . . ἐπὶ δυστυχῇ κατὰ σειρὰν ἔθαψες· καὶ ὅτε τῶν δύο σου τελευταίων νηπιῶν τὸ μειδίωμα σ' ἐξωογόνησε πρὸς στιγμὴν, ἐνεαρώθης διὰ παντός κατὰ πικράν τινα εἰρωνειάν τῆς εἰμαρμένης!

Καὶ πένης ὦν κατέλιπες πλοῦτον μέγαν· ἐν ἔντιμον ὄνομα! — Ἀλλ' ἐρωτᾷ ἐχθάρμως ὁ σατανικὸς τοῦ ὑλισμοῦ ὁπαδὸς «τὸ ἔντιμον ὄνομα μεταβάλλεται εἰς νόμισμα;»

Τοιαύτη εἶναι φεῦ! ἡ τύχη καὶ ἡ ἀμοιβὴ τοῦ πεπαιδευμένου! Ζῶν μὲν παλαίει πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, στήθος πρὸς στήθος μετὰ τῆς δυστυχίας, καὶ ἀποθνήσκων μόνον μειδιά, διότι δὲν βαρύνει τὸ μέτωπόν του ἡ μολύβδιος τῶν ἐγκλημάτων αἰσχὺν, ἀποθανὼν δὲ καταλείπει ἐν ὄνομα ἔντιμον μὲν ἀλλὰ ξηρόν· καὶ ἐν ᾧ ἡ κοινωνία ἐναθρονομένη νέμεται αὐτὸ ὡς ἀποκλειστικὴν κληρονομίαν τῆς, πολλάκις παραβλέπει τὰ πάσχοντα τέκνα, τὴν ταλαίπωρον σύζυγον τοῦ θανόντος.

Ἐπικαλοῦμαι, λοιπόν, ἐν ὀνόματι τῶν ἐν ἰσχύϊ στρατιωτικῶν διατάξεων, ἐν ὀνόματι τῶν γραμμῶν τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῶν τέκνων, τῆς συζύγου, καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ θανόντος στρατιώτου ποιητοῦ, ὅστις διὰ τῆς φιλοπονίας τοῦ ἦτο τὸ μόνον στήριγμα καὶ ἡ μόνη παρηγορία τῶν, καὶ πέποιθε ὅτι ὁ ἐπαξίως διοικῶν σήμερον τὰ στρατιωτικὰ οὐ μόνον δὲν θέλει ἀνεχθῆναι νὰ ἐγερθῇ πικρόν τι παράπονον ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ἀσθεγῶν αὐτῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ θέλει προσπαθῆσαι νὰ

ἐλκύσῃ διὰ τῆς προστασίας του τὴν ἐγνωμοσύνην των.

Σὺ δέ, φίλε καλέ, πολῖτα ἀγαθέ, στρατιῶτα ἔντιμε, ποιητὰ δόκιμε, ἀπελθε εἰς τὰς οὐρανίους μολάς, καὶ περιμένε τοὺς ἀγαπήσαντάς σε εἰς ταύτην τὴν ἀθλίαν καὶ πρόσκαιρον ζωὴν.

Θ. Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— 203 —

Ὁ Ἀγγλος ὑποναύαρχος Σαρτόριος ἐφεῦρε πλοῖον τὸ ὁποῖον ἐπωνόμασε κριόν, ὅπως οἱ ὄρκατοι ἐκάλουν πολιορκητικὰς τινὰς μηχανάς· ἰδοὺ δὲ τί γράφει περὶ αὐτοῦ.

«Τὸ πλοῖον τοῦτο τὸ ὁποῖον ὀνομάζω κριόν, ἀπαιτεῖ εὐάριθμον πλήρωμα, τὸ ἔκτον ἴσως τοῦ πληρώματος ἰσοδυνάμου πλοίου. Δύναμαι, κατασκευάζων αὐτό, νὰ παραδεχθῶ πᾶν εἶδος σχήματος κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν του, οὕτως ὥστε νὰ στρέφεται ταχέως καὶ μετὰ μηχανὴν ἀρκετὰ δυνατὴν, ὥστε νὰ καταφθάνῃ πᾶν ὁποιοῦνδήποτε πλοῖον κατασκευασμένον ἐντελέστατα κατὰ τὰ σημερινὰ σχέδια.

» Μὰ φαίνεται ὅτι ὁ κριὸς πρέπει νὰ ἔχῃ πῶραν καὶ πρύμναν τοῦ αὐτοῦ σχήματος, νὰ ἔχῃ δὲ καὶ εἰς ἐκάστην αὐτῶν ἑλικά διὰ νὰ προχωρῇ, νὰ ὀπισθοδρομῇ καὶ νὰ στρέφεται.

» Ἰδοὺ τὰ ἀναπόφευκτα πλεονεκτήματα τῆς τοιαύτης κατασκευῆς.

» α' — Ὅλα τὰ ξύλινα πλοῖα ὅλ' ἀκαταντήτως ἀχρηστὰ πρὸς πόλεμον, εἰμὴ μόνον ὡς μετακομιστικά, ἢ ὡς ταχυδρομικά τῶν ὁποίων ἡ μεγίστη ταχύτης ὅλ' εἶναι ἡ ἐγγύησις τῆς ἀσφαλείας των.

» β' — Εἰσβολὴ εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους καταντᾷ σχεδὸν ἀδύνατος ἐὰν ὑπερασπίζεται ἀπὸ τοιοῦτου εἶδους πλοῖα.

» γ' — Αὐτὰ ὁμοῦ μετὰ τὸν ἡλεκτρικὸν ὑποβρύχιον τηλεγράφων καθιστῶσιν ὅλως σχεδὸν περιττὰ τὰ πολυδάπανα ὀχυρώματα τῶν παραλίων ὡς καὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ναυτικὰ ἔργα· ἀπαιτοῦσιν ὁμῶς σύστημα πάντη νέον διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν παραλίων.

» δ' — Διὰ ν' ἀποφύγωμεν τὴν σωρηδὸν ἐξολόθρευσιν τῶν ἀνθρώπων ἡ ὁποία ὅλ' εἶναι ἀναπόφευκτος, διότι τὰ πλοῖα ταῦτα ἔνεκα τῆς κατασκευῆς, τοῦ τρόπου τοῦ μάχεσθαι καὶ τοῦ στενοῦ διαστήματος ἐν ᾧ θὰ κινῶνται δὲν δύνανται νὰ ζωστήματος αἰχμαλώτους, πρέπει νὰ γίνῃ μεταξὺ τῶν ἔθνων νόμος κανονίζων τὸν τρόπον τοῦ θεωρεῖν καὶ μεταχειρίζεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους. Ὅλα τὰ αἵτια ὅσα ἀνέδειξαν ἕως τῆς σήμερον τὴν Ἀγγλίαν θαλασσοκράτορα, ὑπάρχουσι τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ νέον σύστημα.»